

Sveikinimai žinomam Lietuvos diplomatu dr. Stasiui Antanui Bačkiui

Ministras pirmininkas Adolfas Šleževičius sveikina Lietuvos diplomatijos veteraną dr. Stasį Antaną Bačkį. *Gedimino Svitojaus (ELTA) nuotr.*

Vasario 10 dieną premjeras Adolfas Šleževičius aplankė žinomą Lietuvos Respublikos diplomata, ilgametį mūsų valstybės atstovą Prancūzijoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose Stasį Antaną Bačkį.

Priminsime, kad S. A. Bačka gimė Pantakonių kaime prie Joniškėlio. Mokėsi Panevėžio gimnazijoje, Paryžiuje. 1943 m. Paryžiaus teisių fakultete apgynė disertaciją doktorato laipsniui gauti. Dirbo Lietuvos užsienio reikalų ministerijoje, nuo 1938 metų - Lietuvos pasiuntinybės pirmasis sekretorius, nuo 1943 m. iki 1960-ųjų - Lietuvos atstovas Prancūzijoje. Paryžiuje leido ir redagavo "Bulletin Lithuanien". Nuo 1960 m. buvo Lietuvos pasiuntinybės Vašingtone patarėjas, 1977-1987 metais - Lietuvos atstovas JAV sostinėje. Nuo 1983 m. ėjo

Lietuvos diplomatijos šefo pareigas. 1989 metais su žmona Ona Galvydaite Bačkienė vėl apsigyveno Paryžiuje, iš kur 1993-aisiais jie atvyko į Vilnių, čia dabar ir gyvena.

Eltos pranešimu, susitikimo metu kalbėta apie Lietuvos istorijos ir šiandienos problemas, demokratijos pagrindų kūrimą. S. A. Bačkiui kelia nerimą kai kurių JAV politikų nenoras dabar paremti Lietuvos stojimą į NATO, todėl jis pasiūlė suaktyvinti Lietuvos diplomatinę atstovų veiklą propaguojant šią idėją. Kongreso nariams įtakos galėtų turėti ir jų apygardose gyvenantys lietuviai rinkėjai.

Diplomatijos veteranas, dirbęs Lietuvos užsienio politikos tarnyboje nuo 1930 metų, komentavo dabartinius Vyriausybės ir opozicijos santykius, patardamas visiems būti

kantriais, įveikiant neišvengiamus ekonominius sunkumus, mažinant visuomenės dirbtinį skaldymą bei kiršinimą.

A. Šleževičius pasveikino S. A. Bačkį 89-ojo gimtadienio proga, palinkėję jam sveikatos ir energijos.

Dr. Stasys Antanas Bačka namuose Vilniuje aplankė ir gražios sukakties proga pasveikino "EL" vyriausiasis redaktorius Vl. Dargis bei korespondentę E. Umbrasaitę. "Europos lietuvių" kolektyvo ir skaitytojų vardu suaktyvininkui palinkėta sveikatos, ištvermės, daug saulėtų dienų.

Dr. S. A. Bačkais perdavė straipsnį, parašytą specialiai "EL" Vasario 16-osios proga, kurį žemiau spausdiname. Beje, dr. S. A. Bačka yra ilgametis "EL" skaitytojas.

ELI

Apdovanojimai Vasario 16-osios proga

Prezidento A. Brazausko dekretu Lietuvos valstybės atkūrimo dienos - Vasario 16-osios proga grupė Lietuvos valstybei, jos kultūrai, menui ir mokslui nusipelnusių asmenų apdovanoti Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordinais. 2-ojo laipsnio ordinais paskirti Vilniaus universiteto širdies chirurgijos klinikos prof. A. J. Marcinkevičius ir poetui bei rašytojui Č. Milošui. Tarp apdovanotųjų 3-ojo laipsnio ordinais - rašytojai G. Kanovičius, I. Meras, T. Venslova, aktorius, teatro režisierius H. Vancevičius; 4-ojo laipsnio ordinais - menotyrininkas, Lietuvos dailės muziejaus direktorius R. Budrys, muzikologas, Krokuvos muzikos akademijos profesorius K. Droba; 5-ojo laipsnio ordinais - Lietuvos Raudonojo Kry-

žiaus atstovas Vokietijos Vestfalijos žemėje S. Čirpus, dimisijos majoras, Lietuvių karių veteranų sąjungos "Ramovė" centro valdybos pirmininkas E. Vengianskas (JAV) ir kiti.

Tarp didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordino medaliais apdovanotų asmenų yra ir užsieniečių, išeivijos veikėjų. Tai Džonas Viljamas Doilas - Australijos kunigas, žurnalistas, ilgametis "Baltic News" redaktorius padėjėjas; Jonas Pajaujis - Lenkijos lietuvių kultūros draugijos kūrėjas; Bronius Saplys - Kanados lietuvių fondo valdybos pirmininkas; Algimantas Taškūnas - Tasmanijos universiteto (Australija) profesorius; Juozas Viktoras Vaina - Punsko etnografinio muziejaus vedėjas; Stepas Varanka iš Kanados.

Istorija ir dėsningumai

- Norėčiau, kad ta istorija būtų mums sava, lyg mūsų pačių gyvenimas, - kreipdamasis į Vilniaus vidurinės mokyklos "Lietuvių namai" auklėtinius, mokytojus ir auklėtojus, vaikų tėvelius ir globėjus, sakė Kovo 11-osios Akto signataras, Seimo narys, laikraščio "Lietuvos aidas" vyriausiasis redaktorius Saulius Šaltenis. - Eidamas pas jus, mielieji vaikai, mažiau, kokie dėsningumai kuria istoriją. Ir prieš 77 metus buvo Vilnius, dar vis okupuotas, dar vis vyko karas, Didžiąją gatvę važinėjo arkliais, kasdien laidojo nuo šiltinės mirusius vokiečių kareivius, rusų belaisvius, buvo alkanas, šaltas Vilnius. Atrodo, niekas daugiau žmogui neturėtų rūpėti, tik kaip išgyventi, išlikti. Bet grupelė inteligentų susirenka ankštame kambarėlyje, tariasi, ginčijasi, vienas trenkia durimis, kitas pasako kažkokį aštrų žodį, prideda lyg ir rietenos, kaip dabar mėgstama apibūdinti mūsų politikų debatus viešai ar Seime. Buvo visko, bet buvo ir viena vienintelė idėja, kuri pajėgė įveikti visus nesutarimus, ir buvo tartas žodis, ir vienu balsu buvo

paskelbta Lietuvos Nepriklausomybė. Tai buvo pamatinis Aktas Lietuvos istorijoje. Nors nėra nei kariuomenės, nei ginklų, nei pinigų, nors vokiečiai neleidžia net Nepriklausomybės Akto paskelbti tame pačiame "Lietuvos aide", nors visais įmanomais būdais blokuoja informaciją... Bet Lietuvos šviesuoliai susirinko ne šiaip sau, kad tartų žodį. Jie suvokė to žodžio prasmę ir svarbą. Suvokė, kiek dar teks nuveikti, kas laukia rytoj, poryt. Suvokė, jog tai tik pradžia didelio didelio darbo.

Saulius Šaltenis paskelbė Petro Klimo, vieno iš Nepriklausomybės Akto signatarų, "Dienoraščius", kurie apibūdino kaip tik tų istorinių dienų dvasią, laukimą ir nerimą, ryžtą ir tikėjimą.

- Mano senelis buvo savanoris, kariavo Nepriklausomybės kovose, - su ilgesiu prisiminė Saulius Šaltenis. - Jis pasimirė toli nuo Lietuvos, Čikagoje. Jis daug pasakojo man apie tuos nepamiršamus laikus, apie sunkias kovas ir juokingus nuotykius. Ir

Nukelta į 4 p.

Visi esame pašaukti ginti Lietuvos laisvę ir siekti jos gerovės

Jo Ekscelencijos dr. Stasio Antano Bačkio žodis "EL" skaitytojams

Esu labai dėkingas "Europos lietuviui" už malonius sveikinimus ir linkėjimus mano 89 metų sukakties proga. Labai įvertinu "Europos lietuvi" už teiktą mano žmonai ir man atodairą prisimenant mūsų veiklą 1940-1991 metais Lietuvos laisvės bylos reikalais, kada atsiradome 1993 m. Vilniuje po 55 metų gyvenimo Paryžiuje ir Vašingtone bei po 71 metų mano tarnybos Užsienio reikalų ministerijoje.

Apie savo išgyvenimus tėvynėje nuo 1993 m. balandžio 27 d. tiek galėčiau pridurti, kad neberadome čia draugų, kuriuos turėjome būdami Kaune 1930-1938 metais. Vieni jų mirė, o kiti buvo ištremti Sibiran ar nužudyti Lietuvoje. Atradome kelis vienminčius tarp buvusių rezistentų bei politinių kalinių. Dėl silpnos sveikatos ir amžiaus nebepajėgiame dalyvauti renginiuose įvairiomis temomis, tad daugiausia gyvename informacijomis, kurias patiriame iš spaudos, radijo ar televizijos. Jautriai pergyvename ginčus lietuvių visuomenėje, stoka pagarbos vieno kitam, nebekalbant apie daugelio lietuvių sunkų gyvenimą.

Kartais pagalvojame, kad gal būtų labai gerai prisiminti Lietuvos diplomatinės tarnybos veiklą Lietuvos okupacijos metais, kada jos darbuotojai laikėsi didelės diskrecijos ir siekė kaip geriau ginti Lietuvos bylos reikalą, ginti jos bei lietuvių teises ir interesus. Asmeniškai galiu tiek pasakyti, kad kalnų nenuverčiau, bet visuomet siekiau glaudaus bendradarbiavimo su lietuvių veiksniais - Lietuvių Bendruomene, AL Taryba, VLJK'u, Lietuvos Laisvės komitetu bei kolegoms latviais ir estais. Savo kalbose, kurias tekdavo pasakyti Vasario 16-osios proga lietuvių sambūriuose JAV, Kanadoje ar Prancūzijoje, nuolat kartodavau, kad mes giname ne paprastą reikalą, bet Lietuvos laisvės ir likimo bylą, kad turime įprasti išvien kartu veikti, nes bylą galime laimėti tik visi ryžtingai veikdami, kad visados turime budėti, o Lietuvai visi esame reikalingi, nes visi esame pašaukti Lietuvos laisvę ginti bei siekti jos gerovės.

Užsienio lietuvių ir krašto lietuvių santykių reikalą visuomet prisi-

menu Juozo Lukšos, gerai žinomo partizano, žodžius: "Krašte galvų yra, mes žinome kas, kaip ir kada reikia daryti. Pamokymų mums nereikia. Krašte mes laukiame iš laisvų lietuvių paramos ir pagalbos". Lietuvių solidarumo bei sugyvenimo reikalą prisimenu Dr. K. Griniaus mestą šūkį "Paskelbkime viens kitam amnestiją".

Minint Vasario 16 dienos aktą prisimintini buvusio Prezidento Aleksandro Stulginskio žodžiai. 1921-ųjų vasario 16-ąją jis taip kalbėjo: "metus akį į padėtį viduje, turėčiau pastebėti [...] mums reikia daugiau domės kreipti į mūsų vidaus reikalus [...] Čia yra būtinos ir plačios visuomenės pastangos. Reikia, kad jautri mūsų visuomenė giliau suprastų gyvuosius krašto reikalus, labiau jaustų prievoles jais rūpintis ir visomis pajėgomis padėtų Seimui ir valdžiai vykdyti gyvenime užsibrėžtus mūsų uždavinius, nenuilstamai kovojant su visu tuo, kas yra negera, kas yra pikta, kas yra nedora, kas kaip įsivietrijęs vėžys norėtų griaužti sveiką lik šiol Lietuvos gyvenimą". Vėliau, savo paskaitoje

1940 m. vasario 16 dieną Šiauliuose A. Stulginskis taip interpretavo Vasario 16 dienos aktą: "Jo turinys kaip tik atvaizdavo visos tautos troškimus. Jis visos tautos pastangomis realizuojamas. Jis ir šiandien tebe laikomas ir bus laikomas, kol bus gyva lietuvių tauta, didžiausia tautos šventenybė, testamentu, Tautos vieningumo simboliu, ir kas kėsintųsi prieš tą aktą, prieš to akto turinį, prieš nužymėtus tame akte mūsų Valstybės santvarkos dėsnius, kas ardytų tautos vienybę, siekdamas privilegijų, tas, be abejo, kėsintųsi prieš pačią lietuvių tautą, prieš Lietuvos Valstybę ir jos nepriklausomybę. Tas, be abejo, nebūtų vertas lietuvių vardo".

Vasario 16 dienos proga linkiu "Europos lietuviui" sėkmės ir skleistis lietuvių gražaus sugyvenimo, tolerancijos ir pagarbos vienas kitam idėjas, skatinant darbuotis Lietuvos gerovės reikalais, kad lietuvių vardas susilauktų gražaus, vertinimo.

Dr. Stasys Antanas Bačka
Vilnius

JAV lietuvių bendruomenės valdybos sveikinimas

Sveikinimą 77-ųjų Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo metinių proga atsiuntė JAV bendruomenės valdyba, pranešė ELTA.

Sveikinime, kuris adresuotas Lietuvos Respublikos Prezidentui A. Brazauskui, Seimui, Vyriausybei ir lietuvių tautai, sakoma, kad dabar, džiaugiantis atgauta laisve, vis dėlto reikia nugalėti daug sunkumų, susijusių su tos laisvės įgyvendinimu. Todėl, mano JAV lietuviai, Lietuvai vėl reikia vilties ir pasitikėjimo saviimi, savo ateitimi. Kaip tada, ištisą 50 metų, kuomet laisvės viltis buvo gesinama okupantų. Bet viltis vis dėlto išliko ir "tapo Sąjūdžiu, su kuriuo visa tauta jungėsi ir su kuriuo Lietuva vėl išvydo laisvę", pažymi JAV lietuvių sveikinimo laiške.

Linkėdami, kad visų lietuvių pastangas ir darbus laimintų Dievas, JAV gyvenantys mūsų tautiečiai prižada, kad su pasiryžimu dirbs kartu su visais geros valios žmonėmis, "įtvirtinant Lietuvioje demokratiją ir keliant krašto gerbūvį".

Šventės proga - daug renginių

Lietuvos valstybės atkūrimo dienai paminėti buvo skirtas Vilniaus operos ir baleto teatre vasario 15-ąją vakare įvykęs minėjimas. Jame kalbą pasakė Prezidentas A. Brazauskas. Tą pačią dieną kiek anksčiau Prezidentūroje ordinai ir medaliai Vasario 16-osios proga apdovanota grupė valstybei nusipelnusių asmenų, Vilniaus miesto rotušėje įteiktos Lietuvos kultūros ir meno nacionalinės premijos.

Vasario 16-ąją sostinės Nepriklausomybės aikštėje iškilmingai iškeltos Lietuvos, Latvijos ir Estijos valstybinės vėliavos. Vidurdienį Arkikatedroje buvo aukojamos šv. Mišios. Iškilmės vyko ir prie Nepriklausomybės signatarų namų Pilies gatvėje. Iš čia vilniečiai bei jų svečiai nuėjo į Rasų kapines ir padėjo gėlių

ant Jono Basanavičiaus, Nežinomojo kareivio kapų, prie Vileišių koplyčios, paminklo žuvusiems už Vilnių 1920 m. Šventė baigėsi vakare Gedinimo kalno papėdėje salutu.

Įvairiais renginiais Vasario 16-oji paminėta ir Kaune. Prie K. Donelaičio gatvės 58-ojo namo atidengta atminimo lenta Kauno miesto garbės piliečiui ambasadoriui S. Lozoraičiui. Įvairiose šalies vietose pagerbtas Nepriklausomybės akto signatarų atminimas, įvyko minėjimai.

Lietuvai sveikinimus nacionalinės šventės proga atsiuntė daugelio užsienio valstybių, tarptautinių organizacijų vadovai, tarp jų Popiežius Jonas Paulius II, Didžiosios Britanijos, Danijos Karalienės, JAV, Prancūzijos, Lenkijos, Čekijos, Baltarusijos prezidentai.

Keliais sakiniiais

□ **Ordinas 107 metų buvusiam partizanui.** Vasario 15 dieną krašto apsaugos ministras L. Linkevičius Dūkšte vieninteliam gyvam esančiam Šiaurės Rytų Lietuvos partizanui Silvestriui Šileikiui įteikė Vyčio Kryžiaus 5-ojo laipsnio ordiną. Prezidento dekretu ordinas S. Šileikiui paskirtas lapkričio 23-osios - Lietuvos karių dienos ir Vilniaus krašto grįžimo Lietuvai 55-ųjų metų proga už asmeninius nuopelnus 1920-1923 metais ginant Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. S. Šileikis - vienas iš 1500 partizanų, 1920-1926 m. švenčių apskritįje ginklų kovojusių prieš okupacinę Lenkijos kariuomenę už Lietuvos valstybės integralumą išsaugojimą.

□ **Medaliai žydus gelbėjusiems lietuviams.** Nepaprastoji ir igaliotoji Izraelio ambasadorė Lietuvoje Tova Herzl įteikė "Pasaulio teisuolių" medalius ir premijas Lietuvos piliečiams, kurie karo metais gelbėjo ir slėpė žydų šeimas. Šį kartą "Pasaulio teisuolių" medalius gavo 21 Lietuvos pilietis. Mūsų krašte tokiais medaliais jau apdovanoti 154 asmenys. Lietuvoje yra dar per 2000 pretendenti į "Pasaulio teisuolių" medalius.

□ **Naujas finansų ministras.** Prezidento A. Brazausko dekretu iš pareigų atleistas finansų ministras E. Vilkelis (oficialiai pranešta, kad jis atsisakė dėl pablogėjusios sveikatos). Į tas pareigas paskirtas Reinoldijus Šarkinas, iki šiol dirbęs Finansų ministerijos sekretoriumi ir Biudžeto departamento direktoriumi.

□ **Užsienio reikalų ministras buvo Norvegijoje.** Ten P. Gylys lankėsi vasario 12-14 dienomis su oficialiu vizitu. Lietuvos ir Norvegijos užsienio reikalų ministrai pasirašė sutartį dėl muitinės administracijų tarpusavio pagalbos ir dėl operatyvaus informavimo apie branduolinius avarijas ir pasikeitimo informacija apie branduolinius objektus. Vizito metu įvyko oficialus Lietuvos ambasados Osle atidarymas.

□ **Seimo delegacija - Graikijoje ir Kipre.** Tai buvo pirmieji oficialūs Lietuvos atstovų vizitai į tas šalis. Lietuvos delegacijai vadovavo Seimo pirmininkas Č. Juršėnas.

□ **Teisėjų susirinkimas. Jis įvyko Vilniuje Seimo rūmuose.** Į jį atvyko 300 teisėjų. Iš viso keturių pakopų Lietuvos teismuose (Aukščiausiojoje, Apeliacinioje, apygardų ir apylinkių) dabar dirba 374 teisėjai. Remiantis naujuoju Teismų įstatymu, visuotiniai Lietuvos teisėjų susirinkimai turi būti rengiami vieną kartą per metus. Patvirtinti Garbės teismo nuostatai, išrinktas pats Garbės teismas - jo pirmininku tapo Aukščiausiojo Teismo teisėjas A. Spiečius. Susirinkime mėginta priimti teisėjų etines taisykles, bet dėl ginčų nutarta pataisyti ir priimti po metų.

□ **Atmesti B. Dekanidzės ir jo advokatų skundai.** Lietuvos Aukščiausiojo Teismo trijų teisėjų baudžiamųjų bylų kolegija atmėtė B. Dekanidzės, nuteisto mirties bausme žurnalisto V. Lingio nužudymo byloje, ir jo advokatų priežiūrinius skundus, kuriuose nuosprendis buvo vadinas neteisėtu ir nepagrįstu.

ELI

Lietuvos nenori priimti nei į NATO, nei į ES?

Jau rašėme, kad sausio 30-ąją JAV Atstovų rūmų užsienio reikalų komitete svarstant nacionalinio saugumo aktą, pareikštas siūlymas išbraukti Baltijos valstybes ir Ukrainą iš kandidačių į NATO sąrašą, paaiškinus, jog jos nepakankamai pasirengusios tokiai narystei. Kartu buvo siūloma pasirūpinti NATO bendradarbiavimu su Rusija. Šis siūlymas, anot Lietuvos užsienio reikalų ministerijos, atsirado JAV administracijos prašymu, kas ypač kelia nerimą.

Toks galimas Amerikos parlamentarų sprendimas Lietuvos diplomatams buvo netikėtas, ypač po pernai metų, kuomet Kongresas Baltijos valstybių diplomatų pastangomis jas įtraukė į sąrašą šalių, artimiausiu metu ketinančių įstoti į NATO.

Raminančių žinių į Lietuvą parvežė Seimo nariai G. Kirkilas (LDDP frakcija) ir krikščionis demokratas A. Saudargas, neseniai lankęsi Vašingtone. Lietuvos parlamentarams JAV Kongreso užsienio reikalų komiteto pirmininkas respublikonas D. Helmsas teigė, kad pataisai, pagal kurią iš kandidačių į NATO sąrašą išbraukiamos Baltijos valstybės, Kongrese nebus pritarta. Panašią žinią po susitikimų Kongrese, Senate ir JAV valstybės departamente vasario 8 d. gavo ir Lietuvos ambasados JAV darbuotojai. Jie buvo užtikrinti, kad ankstesni išpareigojimai Baltijos valstybėms lieka ir nereikia manyti, jog jos atsidurs už JAV interesų zonos. Spaudos konferencijoje Seimo užsienio reikalų komiteto vicepirmininkas A. Gričius, komentuoamas JAV Kongreso komiteto sprendimą, sakė, kad visa Lietuvos diplomatija, taip pat ir Prezidentas, turėtų suaktyvinti savo veiklą. Jo nuomone, į šią veiklą svarbu įtraukti lietuvių išeiviją. Seimo narys priminė, jog Lenkija kandidačių į NATO sąrašą pradėjo atsirado tik savo išeivijos dėka.

Lietuvos užsienio reikalų ministerijos sekretorius A. Januška ramus dėl JAV gynybos sekretoriaus V. Perio pareiškimo, kad daugelis buvusio sovietų bloko šalių, dabar dalyvaujančių NATO programoje "Partnerystės vardant taikos" ir vertinančių ją kaip pirmą žingsnį į narysę NATO, niekada nebus priimtos į šią organizaciją. URM sekretoriaus nuomone, narysės iš tiesų gali tikėtis tik tos 12 "Partnerystės vardant taikos" dalyvių, kurios dalyvaus bendrame gyny-

bos planavime su NATO, o Lietuva šiame planavime jau dalyvauja.

Seimo užsienio reikalų komitete praėjusią savaitę po ilgų debatų buvo suderintas tekstas telegramos JAV Kongreso Atstovų rūmams ir ji išsiųsta. Tiesa, komiteto vadovas K. Bobelis "Europos lietuviui" prieš tai išreiškė nuomonę, kad "prieš siunčiant laišką į JAV Kongresą, reikėtų pasiųsti laišką užsienio reikalų ministrui P. Gyliui, kad jis kreiptųsi į Vašingtoną, o gautą informaciją pateiktų Seimo komitetui. Tik po to galima svarstyti šią problemą". Dr. K. Bobelis sakė, kad "svarstant tokį reikalą, reikia turėti faktus. Mūsų komitetui URM sekretorius A. Januška pateikė informaciją, tačiau joje tėra labai kairių pažiūrų demokrato Torri Celli pasiūlymas išbraukti Baltijos šalis iš NATO kandidačių sąrašo. Ar šiam pasiūlymui duota eiga, mes nežinome. Taip pat nežinome, iš kokio asmens A. Januška gavo žinią, jog JAV Kongreso užsienio reikalų komitete iškeltas pasiūlymas išbraukti Baltijos valstybes iš minėto sąrašo - dokumente yra tik asmens pavardė, tačiau be jokio titulo. Aš tokio asmens Vašingtone nepažįstu. Todėl neturiu jokio pagrindo tikėti ministe-

Prieš metus šis piešinys su antrašėle "Ar vėl nauja Jalta?" buvo išspausdintas Australijos lietuvių savaitraštyje "Mūsų pastogė". "Ei, Biliau, ką tu darai? - klausė E. Keišs, "Australijas Latvietis" dailininkas humoristas.

rijos pateikta informacija", sakė dr. K. Bobelis. Paklaustas, ar pats komiteto vadovas tiki, jog JAV galėtų priimti tokį Baltijos šalims nepalankų sprendimą, dr. K. Bobelis atsakė, jog tikimybių yra visokių, bet "prieš tikint ar netikint kuo nors, pirmiausia reikia žinoti faktus".

Trečiadienį, vasario 15 d., Seimo užsienio reikalų komiteto pasiūlytoje telegramoje JAV Kongreso Atstovų rūmams prašoma atmesti pasiūlymą išbraukti Baltijos valstybes iš kandidačių į NATO sąrašus. Joje nurodoma, kad priėmus minėtą pasiūlymą būtų pakenkta ne tik Baltijos šalių, bet ir Vidurio Europos valstybių prestižui tarptautinėje arenoje bei stojimui į NATO. Belieka laukti, kaip išsispręs šis klausimas, juolab kad vasario 16-ąją JAV Kongrese buvo svarstomas tiek nerimo sukėlęs T. Celli siūlymas.

Vasario pradžia Lietuvai tikrai buvo nesėkminga. Tai įrodė ir vasario 10 d. padarytas buvusio ES Komisijos ekonomikos reikalų igaliotinio H. Kristoferseno pareiškimas, kad tokios šalys kaip Rumunija, Estija, Latvija, Lietuva ir buvusios Jugoslavijos dalys nėra tinkamos kandidatės į Europos Sąjungos narys šiuo metu, nes jų demokratijos sistemos ir požiūris į mažumas neatitinka keliamų reikalavimų. Tuo tarpu Čekija, Vengrija, Lenkija, Malta ir Slovėnija gali tapti sąjungos narėmis jau kitame ES plėtimo etape maždaug 2003 m., teigė ES pareigūnas.

Kai aplinkui sklendo tokios neramios žinios, Lietuvai, kaip beje, ir kitoms Rytų bei Vidurio Europos šalims, aktualiai skamba Čekijos prezidento V. Havelo savaitraščiui "Der Spiegel" išsakyti žodžiai: "Gali iškilti naujos Jaltos pavojus, jeigu Vakarai nuspręs, kad kai kurios šalys, pirmiausia - Centrinės Europos valstybės, yra Rusijos interesų sferoje ir neturi stoti į NATO". V. Havelas pasisako už tai, kad Centrinės ir Rytų Europos valstybės kuo greičiau būtų priimtos į Atlanto sąjungą - "tai būtina saugumo stiprinimo Europoje sąlyga". "Saugumo požiūriu mums svarbiau įstoti į NATO negu į Europos Sąjungą", - pabrėžė Čekijos prezidentas, motyvuodamas tuo, kad niekas nežino, kaip artimiausiu metu klostysis situacija Rusijoje.

Erika Umbrasaitė

SEPTYNIOS DIENOS

Ar ruošimės gynybai?

"Lietuvos aidas" 02 29 redakcijos skiltyje paskelbė pastabas "Kaukazo karas skatina galvoti apie Lietuvos saugumą".

Karas Čėčenijoje padidino visuomenės dėmesį kariuomenės reikams. Matydami didvyrišką čėčėnų kovą už savo laisvę, žmonės nori išgirsti atsakymus į paprastus klausimus: kaip ginsimės mes, ar pasirengusios gynybai Lietuvos karinės pajėgos?

Visuomenė nori žinoti savo vietą šalies gynyboje, o kariai sako, kad be visuomenės pagalbos jie bejėgiai. Atėjo metas pagalvoti ir politikams. Verkiant reikia gynybos įstatymų bei materialinės paramos kariuomenei.

Pradėta galvoti apie karybos mokslų dėstymą vidurinėse ir aukštesiose mokyklose, apie darbą su rezervu, apie batalionus ir brigadas, į kuriuos krizės atveju rezervo kareivius ir karininkus būtų galima sušaukti per nepilną parą. Taip pat svarstoma, kaip, sutaupius lėšų, įsigyti prieštankinių ir priešlėktuvinų ginklų, pradėta svarstyti oro erdvės kontrolės klausimus. Tačiau

šioms programoms reikia daug pinigų. Kilo mintis apie visuomeninius kariuomenės rėmimo fondus. Panašūs fondai yra Vakarų Europoje, buvo ir prieškarinio Lietuvoje. Skautų ir ateitininkų organizacijos, studentų korporacijos rinkdavo aukas ir nupirkdavo kariuomenei bent po vieną kulkosvaidį ar šimtinę šovinių. Gal šią tradiciją vertėtų atgaivinti?

Lietuvoje geriau tiems, kurie nederba

"Respublika" 02 11 paskelbė Kęstutis Gečo straipsnį "G. Vagnorius perspėja ir siūlo", kuriame pasakoja apie buvusio premjero kalbą įvyksime susitikime su Vilniaus rusų bendruomene.

"Mes atvirai sakome, kad mūsų netenkina LDDP Vyriausybės sprendimai. Mes visa tai nurodėme savo paruoštoje ūkio gaivinimo programoje, kur viskas yra priešinga nei LDDP vykdoma politika", - susitikimą rusų kalba pradėjo G. Vagnorius.

Jis pabrėžė, kad reformos Lietuvoje pradėjo ne Lietuva ir ne lietuviai, bet Gorbačiovas ir ne todėl, kad norėjo tapti reformatoriumi, bet todėl kad ne tik Sovietų Sąjungoje, bet ir

Rytų bei Centrinėje Europoje tapo neįmanoma toliau gyventi. G. Vagnorius pabrėžė, kad per paskutinius dvejus metus gamybos lygis nukrito keturis kartus. "Per pusantros metų galime atgaivinti gamybą ir 2-2,5 karto padidinti dabartines gyventojų pajamas su sąlyga, jei pakeisime dabar vykdomą ekonominę politiką, kuri prieštarauja elementariai logikai".

Viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl Lietuvos ūkis ėmė mirti, G. Vagnorius nuomone, buvo gyventojų pajamų įšaldymas. "Per 8 mėnesius, kai kas mėnesį infliacija padidėdavo 20-30 proc., gyventojų pajamos buvo tos pačios. Praktiškai pajamos užšaldytos ir dabar".

"Kai kurie objektai grupėms draugų atiduodami beveik už dyką", - tvirtino Seimo narys, tačiau jis neneigė, kad kai kurie, dažniausiai visai beverčiai, pastatai atiduodami ir dirbantiesiems. "Įstatyme leidžiama imti, tai kodėl neimti" - taip privatizavimą nusakė G. Vagnorius. - Išėjus iš korupcijos - priversti visus dirbti".

Kam padeda policija?

"Lietuvos aidas" 02 11 išspausdintas Linos Baltruškytės straipsnis "Naktinės gaudynės Gariūnuose: įkliuvo privatūs sekliai".

Istorija prasidėjo, kai sausio 30 d.

į sostinės medikus kreipėsi moteris, kuri pareiškė, kad ją išžagino. Atvykusiam tardytojui, kuriam apie įvykį pranešė medikai, ji pasakė pareiškimo nerašysianti (paprastai taip daroma nusikaltėliams grasinant - aut.)

Vaikinai savo kaltę neigė: esą moteris pati sutikusi su jais lytiškai santykiuoti. Dabar vaikinai - vilniečiai, niekur nederba, juos dažnai galima pamatyti Gariūnuose. Policija šiuos abu brolius pažinojo jau anksčiau. Nukentėjusios moters vyras surinko draugus ir abiem broliams pateikė ultimatumą: arba pinigai, arba... Į šį reikalą išpajiniojo ir "Skydo-2" darbuotojai (t. y. ėmėsi padėti nukentėjusiosios vyrui - aut.). Kai abu vyrukai atnešė reikalautus 1 tūkst. JAV dolerių, atėjusių pasiimti pinigų reketininkų (? - aut.) jau laukė policijos ir prokuratūros pareigūnai. Sulaikytieji uždaryti į areštą, vakar juos apklausinėjo prokuratūros tardytojas.

Firma "Skydas-2" įsteigta 1992 m. Kaune. Vilniuje yra jos filialas. LA žiniomis, joje darbavosi nemažai buvusių policininkų. "Skydo-2" darbuotojai vertėsi apsauga, dingusių automobilių ir žmonių paieška. Nepatvirtintais duomenimis, praktikuojamas buvo ir besislapstančių skolininkų suradimas bei pristatymas skolinusiems asmenims.

Meilės šventė ateina ir į Lietuvą

Švęsti Lietuvoje pirmuosius žingsnius žengiančią šv. Valentino šventę pakvietė savaitraštis "Pirmadienis" Nr. 7.

Kaip rašoma Aldonos Azaravičienės straipsnyje "Ateik į meilės klonį", šv. Valentino, išimylejusių porų globėjo dieną, vasario 14-ąją švęsavo ir anų laikų lietuviai studentai Peterburge, Paryžiuje, Šveicarijoje, ten, kur mokėsi. Todėl nepriklausomą Lietuvą ši šventė ir atkeliavo iš Europos.

Lietuvos kaimuose ši šventė niekam nerūpėjo. Tik studentai, gimnazistai, skautai ją paminėdavo. Berniukai, jaunimas siūsdavo savo išrinktosioms atvirukus, įteikdavo gėlių, perrištų rausvu kaspiniu. Atvirukus vadindavo "Valentiniais", į juos įrašydavo ketureilį posmą. Vakare ateidavo po numylėtines lankais ir dainuodavo serenadas.

Valentino dieną jaunimas rengdavo vakarėlius, šokdavo senovinius šokius - fokstroją, valsą, poloną... Vakaro įkarštyje rinkdavo mis Valentiną - merginą ar vaikiną.

Dabar Lietuvoje atkūrus nepriklausomybę imta minėti ši pamiršta jaunimo šventė. Pamažu ji atgimsta ir mūsų mokyklose, universitetuose.

V. Dimas

Seime

Šv. Valentino dieną apšaukė kolegas "glušais"...

➤ Vasario 14-osios dienos Seimo posėdis prasidėjo šventiškai. Lietuvos Respublikos Prezidentą A. Brazauską su antrosiomis išrinkimo į valstybės vadovo postą metinėmis parlamentarų vardu pasveikino Seimo pirmininkas Č. Juršėnas. Jis taip pat pasveikino Seimo narį - užsienio reikalų ministrą P. Gylį gimtadienio proga, o visus posėdžiaujančius - su šv. Valentino diena. Linkėjimas nepridėjo Seimo nariams meilės, tačiau apie tai papasakosime vėliau.

➤ Iškart nutarta iš vasario 14-osios Seimo darbotvarkės išbraukti **Istatymą dėl užsienio kapitalo investicijų Lietuvoje**. Seimo Ekonomikos komiteto narys J. Veselka tuo labai pasipiktino ir pareiškė, jog kažkas metus laiko tyčia atidėlioja šį įstatymą. Seimo pirmininkas Č. Juršėnas pažadėjo išspręsti tą klausimą "dar šioje sesijoje".

➤ Toliau svarstytas ir priimtas vasario 7 dieną aptartas **įstatymo dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (AT) teisėjų skaičiaus** projektas. Įstatyme numatyta, kad AT turi dirbti 23 teisėjai. Seimo narys, Lietuvos tautininkų sąjungos frakcijos atstovas A. Baležentis pasakė, kad Seimas dirba neracionaliai. Mat 1994 metų spalio 13-ąją jis nutarė, kad AT sudaro 20 teisėjų, o gruodžio 13-ąją pakeitė sprendimą ir balsavo už 15 teisėjų. Ir štai vasario 14 dieną - vėl viskas iš pradžių. (Primename "EL" skaitytojams, kad gruodžio 13 dieną, patvirtinus mažesnę AT teisėjų skaičių, buvo paskirtas to Teismo pirmininkas P. Kūris. Pagal galiojusį Teismų įstatymą, pirmininką galima buvo skirti tik turint visus Aukščiausiojo Teismo teisėjus. Kadangi, esant gana griežtiems reikalavimams, pagal kuriuos buvo renkami kandidatai į AT, prieš tai numatytų 20 teisėjų gruodžio 13 dienai nerasta, skaičių teko mažinti, kitaip tariant, Seimui darbuotis kelis kartus.) Tuo pačiu metu vasario 14 dieną Seime įstatymu patvirtinti ir Teismų įstatymo pakeitimai, kad būtų lengviau surasti tinkamus AT teisėjus.

➤ Vasario 14 d. priimtas įstatymas **"Dėl Lietuvos Respublikos biudžetinės sandaros įstatymo papildymo"**. Pagal jį, papildomas biudžeto lėšas skirstys ne Lietuvos Vyriausybė, bet Seimas.

➤ Ilgokai Seime užsitęsė įstatymo **"Dėl valstybinių įmonių, kurių iki 2000-ųjų metų nenumatoma nei aukcionuoti, nei privatizuoti sąrašo papildymo"** projekto svarstymas. Kadangi aptariama kiekviena sąrašo nurodyta įmonė, dėl kiekvieno pavadinimo pasisako vos ne visi Seimo nariai, šio sąrašo priėmimas vyksta perdėm lėtai. Įstatymas **"Dėl specialios paskirties bendrovių ir jų veiklos sričių"** atsirado kaip įstatymo dėl neprivatizuojamų įmonių papildymas. Vasario 14 dieną Seimui svarstant specialios paskirties įmonių sąrašą, susiginčyta dėl Kėdainių chemijos gamyklos, kuri neseniai privatizuota. Manoma, kad Lietuvos Vyriausybė netrukus atšauks Kėdainių gamyklos privatizavimą, nes, anot Seimo nario, LDDP frakcijos atstovo A. Salamakino, jos akcijų už investicinius čekius nusipirko netgi ne Lietuvos piliečiai, nors įstatymai tai ir draudžia. Seimas, balsuodamas atvirai, rankų pakėlimu (57- už, 5 - prieš, 6 - susilaikė), priėmė sprendimą įtraukti Kėdainių chemijos gamyklą į specialios paskirties įmonių sąrašą, kad iki 2000-ųjų jos negalima būtų privatizuoti. Tuomet buvęs ekonomikos ministras Seimo narys J. Veselka pareiškė, kad Seimas tokiu sprendimu sudarė galimybę kai kam iš Vyriausybės, prireikus, teisintis, jog "tie glušai Seime taip nutarė". Jis siūlė parduoti Kėdainių chemijos gamyklą už pinigus. Tuo metu pašokęs LDDP frakcijos atstovas A. Albertynas apkaltino J. Veselką, jog ta-

sai, būdamas ministru, taip nekalbėjo, bet leido privatizuoti visiškai tokią pačią gamyklą - Jonavos "Azo-tą". "Mes tikrai buvome "glušai", nes leidome tai padaryti, būdami J. Veselkos užhipnotizuoti", pareiškė A. Albertynas. Tačiau tos kalbos skambėjo jau nubalsavus. Visas įstatymas dėl specialios paskirties bendrovių ir jų veiklos sričių" bei bendrovių sąrašas priimtas vasario 15 d.

➤ LDDP frakcijos seniūnas G. Kirkilas ir du jos nariai - J. Karosas ir A. Gričius pateikė Seimo pareiškimo **"Dėl kovos su rasizmu, ksenofobija, antisemitizmu ir netolerancija aktualumo"** projektą. Jame rašoma, kad Lietuvos Respublikos Seimas, "pritardamas Jungtinių Tautų paskelbtų 1995 metų kaip Tolerancijos metų aktualumui", susirūpinęs dėl vis dar pasitaikančių antisemitinių išpuolių, griežtai smerkia antisemitizmą, pasižada jo netoleruoti ir įsipareigoja kovoti su šiomis blogybėmis Lietuvoje. Svarstymo metu padaryta pataisų, šis pareiškimas buvo priimtas vasario 15 d. Seimo narius kurti tokį pareiškimą paskatino netikėtas įvykis. Mat vasario 12-osios naktį Kaune, veikiančiose Aleksoto kapinėse, kažkas išvartė 26 žydų antkapius. Nukentėjo Kauno žydų bendruomenės pirmininko J. Taco ir Seimo nario Emanuelio Zingerio artimųjų kapai. Iškart po vandalizmo akto spaudoje buvo paskelbtas Prezidento A. Brazausko pareiškimas, kad tautinio nepakantumo, taip pat ir antisemitizmo, pasireiškimai bus persekiojami pagal Lietuvos įstatymus. Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkas S. Alperavičius mano, kad panašūs antisemitiniai išpuoliai paprastai įvykdomi būtent svarbiais Lietuvos ir Izraelio santykių momentais. Tokių išpuolių būdavo ir anksčiau, tačiau Lietuvos žydų bendruomenė ši nusikaltimą linkusi vadinti tyčiniu, nes prieš Lietuvos Prezidento vizitą į Izraelį siekiama sugadinti lietuvių ir žydų santykius.

Apie tuos santykius baigiantis vasario 14 dienos Seimo rytiniam posėdžiui prakalbo ir nukentėjęs parlamentaras E. Zingeris. Jis perskaitė pareiškimą, kurį kartu su broliu (lietuviškai rašančių žydų poetu Marku Zingeriu. - O. M.) sakė parašęs "ant savo tėvo nusviesto paminklo". Beje, vasario 14 dieną Kauno policija pranešė, kad įtariamieji - du niekur nedirbantys kauniečiai - buvo sulaikyti dar vasario 12-osios vakare. Jie prisipažino, kad nusikaltimą įvykdė girti "iš chuliganiškų paskatų".

➤ Vasario 14 d. po pietų Seimo posėdį pradėjo J. Bernatonis, vasario 2 dieną Seimo seniūnų sueigos sprendimu pašalintas iš pirmininkaujančio pareigų po susidūrimo su A. Endriukaičiu. Pasipiktinusios, kad nepaisoma šios Sueigos sprendimų, posėdį paliko konservatorių, tautininkų ir demokratų frakcijos. Gerokai sumažėjęs Seimas nepriėmė jokių įstatymų, tik apsvarstė 7 įstatymų projektus ir pritarė jiems.

➤ Vasario 14 dieną uždaramė posėdyje aptartas Seimo pirmininko pavaduotoja J. Bernatonio ir signataro A. Endriukaičio susidūrimas. Žurnalistai į jį nebuvo įleisti.

➤ Beje, Seimas dar sausio 26-ąją priėmė nutarimą **"Dėl Lietuvos Respublikos Seimo ir lietuvių išeivijos Šiaurės Amerikoje, JAV ir Kanadoje komisijos sudarymo"**, kuri be kitų reikalų, matyt, svarstys pasiūlymus, kaip tobulinti pilietybės įstatymus, kaip užsienyje gyvenantys lietuviai neliktų "išpilietinti". Iki šios savaitės vidurio Seimo kanceliarija "EL" nepateikė to nutarimo oficialaus teksto (taigi ir komisijos narių pavardžių), nes, regis, Seimo pirmininkas jo dar nepasirašęs. Kai gausime oficialų dokumentą, apie tai pranešime išsamiau.

Ona Mickevičiūtė

Rytinė Lietuvos siena nustatyta 1920 metų sutartimi

Lietuvių tautininkų sąjungos pareiškimas

ninkų sąjunga vertina taip:

1. 1940 metų administracinė linija yra Vokietijos-Sovietų Sąjungos (Molotovo-Ribbentropo) pakto slap-tųjų protokolų įgyvendinimo padarinys, ji yra niekinė ir jokios teisinės galios neturi.

2. Faktinės žemėnaudos terminas reiškia ne ką daugiau, kaip žemės naudojimo ribą tarp LSSR ir BSSR kolūkių. Žemėnaudų linija - tai savotiška 1940 metų administracinės linijos detalizacija, todėl taip pat negali būti tarpvalstybinės sienos nustatymo principu.

3. Kokiu būdu ir kada buvo pareikšta ar sužinota gyventojų valia, pagal kurią nustatyta valstybės siena, nepranešta.

Atsižvelgdami į čia išdėstytus motyvus, manome, kad buvusi žemėnaudų linija tarp LSSR ir BSSR kolūkių negali būti įteisinta kaip valstybinė siena, ji gali būti vadinama administracine linija tarp Lietuvos Res-

publikos ir Baltarusijos Respublikos, o derybos dėl valstybės sienos turi būti pratęstos. Tai neturi tapti kliūtimi ratifikuoti Lietuvos ir Baltarusijos sutartį "Dėl geros kaimynystės ir draugiškų santykių", prieš tai atlikus siūlomus pakeitimus ir patikslinimus.

Lietuvių tautininkų sąjunga pareiškia, kad vienintelis ir iki šiol galiojantis teisinis aktas, nustatantis Lietuvos Respublikos rytinę valstybės sieną, yra 1920 m. liepos 20 d. pasirašyta Lietuvos ir Rusijos Taikos sutartis, o šioje sutartyje nustatyta Lietuvos-Rusijos siena ligi šiol yra Lietuvos Respublikos rytinė valstybės siena de jure, todėl, nustatant kitokią valstybės sieną negu ta, kuri yra patvirtinta 1920 metų Lietuvos-Rusijos sutartyje, reiktų laikytis Lietuvos Konstitucijos dešimtojo straipsnio reikalavimo: "Valstybės sienos gali būti keičiamos tik Lietuvos Respublikos tarptautine sutartimi, kai ją ratifikuoja 4/5 visų Seimo narių".

Konservatoriai kruopščiai atrinko kandidatus

Vilniuje įvykusioje spaudos konferencijoje, skirtoje savivaldybių rinkimams, Tėvynės Sąjungos - konservatorių frakcijos seniūnas A. Kubilius pranešė, jog jau patvirtinti visi Tėvynės Sąjungos kandidatų sąrašai, jie bus registruojami visuose rajonuose. Anot Tėvynės Sąjungos, rinkimų štabui vadovaujančio A. Kubiliaus, kandidatų atranka buvusi ypač kruopšti ir priekabi, todėl galima tvirtai pasakyti, kad "mes atsakome už savo kandidatus".

Jis sakė, kad partijos sąrašuose yra ir Politinių kalinių ir tremtinių bei Tautininkų sąjungos atstovų, dar tebesvarstoma galimybė su šiomis partijomis sudaryti jungtinius koalicionius sąrašus, kadangi norima, kad

būtų kuo mažiau sąrašų ir nebūtų prarasti tų rinkėjų balsai, kurie balsuotų už 4 proc. barjero neįveikšiančias partijas. Pasak A. Kubiliaus, pagrindinė priežastis, kodėl jungtiniai sąrašai yra sudaromi labai atsargiai - tai Rinkimų įstatymas, pagal kurį jungtinio koalicionio sąrašo numeris įvairiose apygardose gali būti kitoks, o tai sukeltų daug problemų rinkiminės kampanijos metu. Jis informavo, kad, norint pašalinti šiuos trukdymus, pasiūlyta Seimui neįžymiai pakeisti rinkimų įstatymą.

A. Kubilius pranešė, kad vasario 11 d. įvykusioje Tėvynės Sąjungos konferencijoje patvirtintos programinės nuostatos, aptarta savivaldybių rinkimų programa. Kaip sakė Seimo

narys, ji remiasi konservatizmo pagrindais, ypatingas dėmesys skiriamas tradicinei žmonių bendruomenei, šeimai, kaimynystei, bažnyčiai. Anot jo, tai nėra vien deklaracijos, programoje numatyti konkretūs bendruomenės gaivinimo būdai: kaimiškose vietovėse seniūnai bus skiriami tik pasitarus su žmonėmis, bus kuriamos Piliečių komisijos savivaldybių problemoms svarstyti, svarbiais klausimais bus organizuojamos patariamiosios apklausos. Savivaldybių pareigūnai turės laikytis etikos taisyklių ir deklaruoti pajamas, bus organizuojami konkursai ir atestacijos norintiems jose dirbti, rašoma Seimo opozicijos atstovės spaudai R. Rastauskienės pranešime, atsiųstame "EL".

Vėl ieškoma įrodymų, ar Lileikis dalyvavo žydų žudyme

tautybės, teigia A. Lileikis.

Lietuvos spaudoje primename, jog praėjusių metų pabaigoje Jungtinėse Valstijose buvo iškelti ieškiniai, kad šalies pilietybė būtų atima iš dar dviejų lietuvių, kaltinamų tarnyba naciams. 70-metis Ilinojaus valstijos gyventojas Ch. Rydlinkis kaltinamas tarnyba Osvencimo koncentracijos stovykloje nacių okupuotoje Lenkijoje, taip pat Buchenvaldo ir Lauros stovyklose Vokietijoje. 73 metų A. Dailidė iš Ohajo valstijos kaltinamas žydų persekiojimu, kai tarnavo Vilniaus saugumo policijoje, pavaldžioje vokiečių saugumo policijai.

Panašiai apkaltintas 1993 metais iš JAV buvo deportuotas Antanas Mineikis, tačiau Lietuvos generalinė prokuratūra nerado pakankamai įrodymų, kurie pagrįstų būtinybę kelti jam baudžiamąją bylą.

Lietuvos generalinis prokuroras V. Nikitinas vasario 13 dieną davė nurodymą patikrinti medžiagą, kuria remdamasis Generalinės prokuratūros specialiuji tyrimų skyrius atsisakė kelti baudžiamąją bylą A. Lileikiui. Patikrinimą atlieka generalinio prokuroro pavaduotojas A. Pėstininkas.

Specialiųjų tyrimų skyriaus viršininkas prokuroras V. Vaicekauskas "Respublikai" sakė, kad atsisakymą iškelti A. Lileikiui bylą priėmė buvęs jo pavaldinys S. Punys (dabar dirba Vilniaus apygardos teisme teisėju), jis su tuo sprendimu susipažinęs - "sutikau, manau, kad jis yra teisingas".

Duodamas interviu "Dienai", Lietuvos Prezidento patarėjas užsienio politikai J. V. Paleckis pareiškė netu-

rių pagrindo netikėti prokuratūra. Kai korespondentas priminė, kad pakankamai įkalčių nebuvo rasta ir prieš A. Mineikį, J. V. Paleckis pasakė: "O jei tų įrodymų nėra - nieko nepadarysi. Parodomųjų procesų Lietuva neorganizuos". J. V. Paleckis atkreipė dėmesį, kad Pasaulio žydų kongresas yra viena iš daugelio žydų visuomeninių organizacijų, ir pareiškė nemanąs, kad jos nuomonė visuomet sutampa su Izraelio vyriausybės nuomone. Pasak Lietuvos Prezidento patarėjo, oficiali Tel Avivo pozicija siekia konstruktyvaus bendradarbiavimo ir tarpusavio sampratos.

Interviu "Lietuvos rytui" Prezidentas A. Brazauskas pripažino, kad rezonansas dėl atsisakymo kelti A. Lileikiui bylą Lietuvai nemalonus, bet jis nemanąs, kad tai gali pakenkti jo vizitui į Izraelį. "Lietuvos santykiai su Izraeliu - ne vien A. Lileikio problema. Dalykai, kurie šiek tiek temdo mūsų santykius, turi būti išsiaiškinti iki galo. "Nepagailėsiu laiko ir paskatinsiu visas žinybas rimtai išnagrinėti kai kurių lietuvių, tautos atskalbūnų dalyvavusių žydų tautos genocidą, bylas", - pasakė Prezidentas A. Brazauskas.

Vasario 14 d. Seimo posėdyje Valstybės ir teisės komiteto pirmininko pavaduotoja Z. Šličytė pareiškė, kad Prezidentas A. Brazauskas vizito Izraelyje metu turėtų reikalauti išduoti Lietuvai dabartinius Izraelio piliečius, vykdžiusius lietuvių tautos genocidą. Z. Šličytė "Lietuvos rytui" sakė, kad yra duomenų, jog lietuvių tautos genocidą, vykdė asmenys gyvena Izraelyje, tačiau niekas jų Lietuvai neketina išduoti.

ELI

Istorija ir dėsningumai

Atkelta iš 1 p.

Šiandien savo dukrai aš kaip pasaką pasakojų prisiminimus apie savo senelį. Tai ne vien mano senelio gyvenimas ir istorija. Tai ir mūsų visų istorija, Lietuvos istorija. Istoriją kuriam mes. Todėl ir norėčiau kiekvieno iš jūsų paklausti, ką jam reiškia ŠI DIENA? Ar žinote, ką veikė tą dieną jūsų seneliai, proseneliai, kur jie gyveno? Pasidomėkite, surinkite savo gimtinės istoriją, o mes "Lietuvos aide" paskelbsim konkursą, paskirsim premijas, pasikviesim jus į redakciją ir surengsim šaunų balių. Gerai? Tuo labiau kad Nepriklausomybė teks įtvirtinti ne kam kitam, o jums, mielieji vaikai.

Rimtis ir susikaupimas, šventės dvasia pleveno tarp salėje sėdinčių ir scenoje virpančių iš susijaudinimo balselių deklamuojančių eiles apie Motiną Tėvynę, giedančių Valstybės Himną, dainuojančių apie pavasarį ir Dievulį, simboliškai saugančių namų žiburį ir duoną, smagiai šokančių lietuviškus šokius. Paskui Saulius Šaltenis pasakys, jog ir pats buvo su trikęs, regėdamas lietuviškais tautiniais drabužiais apsitačiusius vaikučius, kartais visai nelietuviškais veido bruožais, bet deklamuojančius lietuviškai, dainuojančius lietuviškai. Regėdamas šitą koncertą iš tiesų suvoki, jog čia Lietuvių namai, jog Lietuva gyva, kaip gyva ir Lietuvos dvasia. Tai jaudina ir įkvėpia tikėjimo.

- Aš vertinu žmones, kurie ką nors daro kantriai, kaip anais laikais, - sakė Saulius Šaltenis. - Dabar yra labai daug kalbėtojų ir vadų daug, - esame lyg ir vadų tauta. Bet yra mažai paprastų, gal net juoda darbą mėgstančių dirbti. Aš mačiau, kaip į savo šokėjus žiūri mokytoja, kaip ji visa siela kartu su jais šoka, kaip jaudinasi dainininkų ir deklamatorių mokytojos. Tai yra nuostabu, kad vaikai čia taip mylimi, kad čia tiek šilumos ir tiek gražių pastangų nuneina veltui. Nuostabu, kad po vieną, pamažėliais grįžta tautos vaikai į savo namus. Ir tai nuteikia viltingai.

O konkursas? Taip, tai išsprūdo netikėtai, prisipažino Saulius Šaltenis. Esu ekspromtų žmogus, bet šį kartą žodis tartas, ir konkurso rezultatus tikriausiai tiktu susumuoti Knygnešiu dieną.

Tremtinių grįžimo fondo pirmininkas Vytautas Cinauskas taip pat pasidžiaugė Lietuvių namais, kartu apgailestavo, jog dar daug vaikų ir vaikaičių, mūsų tautos medžio lapų ir lapelių, likę Sibire, dabartinėje Nepriklausomų valstybių sandraugoje. Dar metai kiti ir nutautintų pakraščių, naikinamų ir engiamų žmonių vaikai išties. Šiandien neturiu jokios

garantijos, kad iš tų pačių 1941 metų tremtinių, partizanų vaikų dabar nėra Čėčėnijoje. Baisu, jei taip yra! Tai jau valstybės reikalas pasirūpinti savo tauta. Prisiminkim, kiek kadaise grįžo lietuvių iš Voronežo gimnazijos, kiek sugrįžo iš caro kariuomenės, nors tų lietuvių žmonos buvo ir Olgos, ir Tanios, bet jų vaikai buvo lietuviai, ir vaikaičiai lietuviai... Žinoma, gera matyti, kad ir šiandien grįžta namo vaikaičiai tų, kurie žūtis valandą toli nuo Tėvynės tikrai neišvaizdavo, kad taip gali būti.

Kita vertus, sakė Vytautas Cinauskas, šitų namų džiaugsmas yra ir mano džiaugsmas, jų bėdos yra mano bėdos. Štai atvežė vaikučią iš Igarikos. Devynerių metų. Rodos, tik džiaugtis reikėtų, tačiau... Vaikučias tikras ligoniukas ir dėl savo ligos jau negali būti kolektyve ne vien sanitarijos sumetimais, bet ir dėl diskomforto bendraujant su kitais vaikais. Noromis ar nenoromis toks vaikelis visada gali būti ižeistas, pasmerktas, pažemintas kitų akivaizdoje. O tai dar viena trauma žmogui. Laimė, kad gerų žmonių vis dėlto yra daugiau nei blogų. Iš šių sykų mums pagelbėjo, paguldė vaikelį į ligoninę (apmaudu tik, kad mamytė, atvežusi sūnelį, nepasakė, kokia bėda kamuoją, bet ir jai, supraskime, buvo nelengva). Tikiuosi, kad nebeįstemsime jo atgal į Igariką, rasime vietą, jei ne čia, tai kitur. Norėčiau, sakė V. Cinauskas, kad Lietuvių namų bėdos būtų ne tik mano ar jų bėdos, bet ir Seimo nario S. Šaltenio, ir "Europos lietuvio", ir visos Lietuvos. Ir džiaugsmas, ir varge mes turime būti kartu.

O kokia Lietuvių namų ateitis? Kiek ilgai iš TEN dar atvažiuos vaikų? Ir ar atvažiuos, jei mes taip nenoriai juos priimame. Mokytoja Apolonia Visockytė, einanti tikrus kryžiaus kelius dėl savo auklėtinių įteisinimo kaip Lietuvos piliečių, verčia kartu su šešiolikmete Viktorija, nes mergaitė negauna vizos į... Latviją, kur važiuoja mokyklos saviveiklininkai, pakviesti Rygos lietuviukų. Negauna todėl, kad turi... Rusijos laikinąjį pasą. Kaip paaiškinti šešiolikmetei, kad jos ašaros nepajėgios pralaužti valdininkų sumaniai suręstų užtvartų, kurios nuo Lietuvos atbija savo vaikus, bet "išimties tvarka" leidžia lengvai tapti Lietuvos piliečiu tam, kuris su Lietuva turi tik tiek bendra, kad kartą per dešimt metų atvažiuoja iš Maskvos ir sušoka Vilniuje koki šoki. O čia tiek šokėjų ir tiek dainininkų auga! Reikia tik įsiklausyti į jų balsus, reikia tik ateiti ir pamatyti kaip jie šoka. Gal tada ir valdininkų širdys suminkštės? Bet kažkodėl jie neateina...

Salomėja Čičiškina

Kur visagalis "Rex" įamžintas į drobę

Vilniuje pristatyta Stasio Goštauto knyga apie Čiurlionį

1875 metų rugsėjo 22 d. Varėnoje gimė Mikalojus Konstantinas Čiurlionis - didysis Lietuvos sūnus, įžymus teptuko ir fortepijono meistras, ne mažiau žymaus rusų dailininko A. Benua pavadintas genijum. Šį tragiškos likties menininką įprasta vadinti jaunystės ir pavasario dainiumi.

Dar 1928 m., parymojusi prie genialiojo "Rex", Salomėja Nėris rašė:

Jei mes girti dabar - kalti galbūt paveikslai,

Tos žalios jūrų sonatos.

Nerūstauk, didis "Rex"! -

pavasarij tai reiškia,

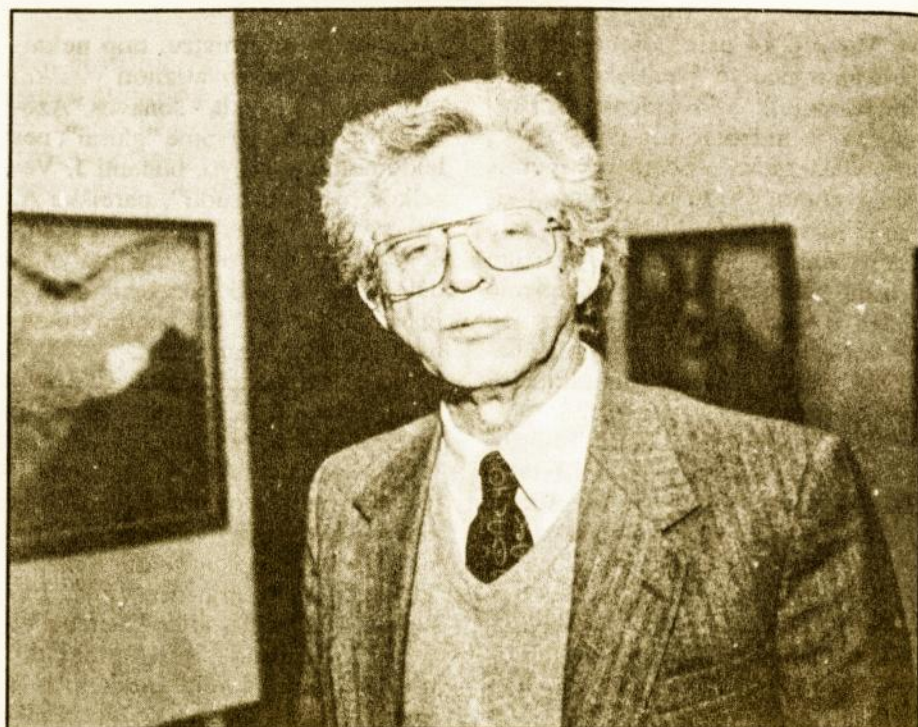
Pavasarij ir jaunatvę.

Šį rudenį Lietuva - ir ne tik ji - minės 120-ąjį gimtadienį menininko, kurį dar mūsų atgimimo patriarchas J. Basanavičius pažymėjo kaip naujos pakraipos pranašą viso pasaulio dailėje. Čiurlionio gimtoji šalis ruošiasi šiai mūsų kultūrai, dailės ir muzikai reikšmingai datai. Ruošiami koncertai, organizuojamos parodos, skaitomos paskaitos, leidžiamos knygos.

Vieną tokių knygų vasario 13 d. pristatė Lietuvos menininkų rūmai ir "Vagos" leidykla. Tai išėivijos veikėjo, Harvardo ir Fordham'o universitetų auklėtinio, Bostono ir Texaso universiteto bei Wellesley koledžo profesoriaus, daugelio knygų apie meną ir ispaniškąją literatūrą autoriaus, bostoniečio Stasio Goštauto parengtas stambus (560 psl.) tomas "Čiurlionis: Painter and composer". (Collected Essays and Notes, 1906-1989). Tai nepaprastai brangi šio bostoniečio dovana gimajam kraštui. Tai knyga apie didįjį Čiurlionį anglų kalba, kur surinkti straipsniai, atsiminimai, mintys, eseistika, paskelbti 1906-1989 metais daugelyje pasaulio kraštų.

Knygą pristatydamas, "Vagos" leidyklos generalinis direktorius A. Krasnovas pabrėžė, kad tokios knygos apie Čiurlionį dar iš viso nėra buvę. Iš nuogirdų ar reprodukcijų (deja, nevisada kokybiškų) Čiurlionį pažįstantiems jo gerbėjams tai labai vertinga dovana: dabar jie galės anglų kalba perskaityti viską, ką apie jį yra kalbėję ir rašę A. E. Senn'as ir N. Vorobjovas, George M. A. Hanfmann'as ir V. Ivanovas, A. Rannit'as ir V. Landsbergis, Maureen Lewis ir M. Dobužinskis, M. Etkindas ir Nina Kandinsky, John E. Bowl'tas ir J. Bruveris, Gabriela di Milia ir V. K. Jonynas, V. Jokubėnas ir Danutė Staškevičienė, K. Stoškus ir G. Kazokienė, F. Rozineris ir W. Weidle, Joan M. Vaštoka ir J. Umbrasas, S. Makovskis ir V. Čiudovskis, S. Jarcinski's ir A. Pliplys. Ne visi čia turbūt išvardinti, bet autorių puokštė iš tikrųjų spalvinga ir įspūdinga, apėrianti daug kraštų.

Gausaus vilniečių būrio šiltai suktas, prof. S. Goštautas papasakojo, kaip gimė ši knyga, apžvelgė nelengvą jos kelią pas skaitytoją. Pasirodo, ji gimė prieš 20 metų, švenčiant Didžiojo dzūko 100-ąjį gimtadienį, kai profesorius aplankė Kauną, pastovėjo prie M. K. Čiurlionio paveikslų, susipažino ir susidraugavo su tapytojo bei kompozitoriaus giminėmis ir

Stasys Goštautas.

Kęstučio Jurelės (ELTA) nuotr.

bendraamžiais. Poeto K. Bradūno ir dailininko K. Varnelio remiamas ir skatinamas, prof. S. Goštautas pasiūlykė ispanistiką studijuojančius savo studentus, kurie rinko, vertė, lygino įvairius rašinius (literatūros sąrašas knygos gale), užskaitė jų talką kaip kursinius darbus, ir knyga buvo paruošta. Didelį darbą ruošiant knygą atliko Birutė Vaičiūrgis-Šležas, o apipavidalinant - dailininkas R. Gibavičius. Iš pradžių buvo manyta išleisti ją Čikagoje. Deja, 1982 metais spausuvei, spausdinusiai "Draugą" pakeitus mašinas, buvo išbarstytas ir knygos rinkinys. Visą teko pradėti iš naujo. Čia į pagalbą atėjo "Vaga", su kurios tuometiniu vyriausioju redaktoriumi A. Krasnovu profesorius, tuo metu vadovavęs PEN klubo Amerikos rašytojų skyriui, susitiko Kanadoje, kada į šios tarptautinės organizacijos suvažiavimą pirmąkart atvyko Lietuvos rašytojai.

Čiurlionis brangus visiems lietuviams, į kokias svetimas tolas jie būtų nublokšti, kokiomis kalbomis jie bekalbėtų, - pasakojo S. Goštautas, - nes kito tokio genijaus mūsų tėvynė kol kas neturi. Todėl darbas buvo tęsiamas atgimimo Lietuvoje, kur jis pateko į geras, rūpestingas ir patikimas rankas. Daugelis Lietuvos žmonių suprato mano vargus ir rūpesčius, o "Vagos" žmonės padarė viską, kad knyga išeitų laiku, daili, verta Čiurlionio.

Tą vakarą kalbėję Lietuvos muzikos akademijos profesorius dr. J. Bruveris, menotyrininkė L. Lukošienė, bibliografas, hab. daktaras V. Žukas pabrėžė knygos svarbą, pasidžiaugė jos dosniu turiniu ir dailia išvaizda. Visi jie pagyrė kruopščiai paruoštą vadinamąjį "appendyx'ą", aukštai vertino rengėjų pateiktą viso Čiurlionio gyvento laikotarpio kroniką (Chronology), suskirstytą į 3 skyrius: intelektualūs ir meno įvykiai, Lietuvos istorija, Čiurlionio gyvenimas ir veikla. Iš pirmojo skyriaus, pavyzdžiui, sužinome, kad tais pačiais 1875 metais dar gimė Žakas Vinjonas (Jacques Villon), Mstislavas Dobužinskis, Antonijus Mačadas (Antonio Machado), Morisas Ra-

velis, Tomas Manas ir R. M. Rilke, o 1911-iais - M. K. Čiurlionio mirties metais - N. Skriabinas sukūrė savo "Prometėjų" ir gimė būsimasis Nobelio premijos laureatas Česlovas Milošas.

Ir taip metai po metų, įvykis po įvykio - nuo 1875 iki 1918 metų. Visi jie kuo nors praturtino pasaulį ir Lietuvą, pateikė naujų dvasinių vertybių, arba atėmė iš jų genijus ar įžymybes.

Labai vertingu visi kalbėjusieji (ir tikriausiai skaitytojai) laiko ir rengėjų paruoštą kvalifikacinį Čiurlionio kūrinių katalogą (Classified Catalogue), kuriame 218 paveikslų pavadinimų, o taip pat knygų, straipsnių eseistikos apie Čiurlionį bibliografiją (Selected Bibliography). Kartu jie pageidavo tokios pat knygos lietuvių kalba, pateikė įdomių ir vertingų pastabų, apgailestavo, jog tokio menko (2000 egz.) tiražo vargu ar užteks net Vilniui, ir tikėjosi, jog skaitytojams ir Čiurlionio gerbėjams pavyks įtikinti leidėjus, kad ir padvigubintas šios knygos tiražas neužsigulės lentynose. (Nors savo ruožtu (skliausteliuose) pripažinsiu, kad pradinė knygos kaina - 30 Lt - ne tokia maža dabartinio knygos mylėtojo kišenei).

Knygoje pateiktos 209 Čiurlionio paveikslų reprodukcijos. Pagailavusi, jog jos nespailavotos, ponis L. Lukošienė pridūrė, kad tai turėtų pažadinti skaitytojų smalsumą ir paskatinti juos nuvykti į Kauną, kur Čiurlionio pastatyta speciali galerija, ir akivaizdžiai susitikti su genialiąja kūryba, paklausti jo muzikinių kūrinių. Beje, pastarųjų klausėsi ir vakaro dalyviai: juos meistriškai skambino pianistas Sergejus Okruško.

Turtingesni mes tapome, sulaukę šitos knygos, kuria, be abejo, susidomės tūkstančiai naujų skaitytojų svetur, daugiau sužinos, artimiau susipažins su naujos eros dailėje pradininku Mikalojumi Konstantinu Čiurlioniu ir jo genialiomis drobėmis bei nebūstama muzika.

Beje, prieš tai knyga buvo pristatyta Kaune. Jos kelionė po Lietuvą tęsiasi.

Petras Keidošius

Mirė Kazys Matuzas

Eidamas 86-uosius Niujorke mirė žinomas išėivijos kultūros veikėjas, kino dokumentikos veteranas Kazys Matuzas.

K. Matuzas gimė Vilniuje 1909 metais, jaunystėje persikėlė gyventi į Ameriką. Kartu su broliu Mečiu ketvirtą dešimtmečio viduryje pradėjo kurti dokumentinius filmus. Unikalus kadrai buvo susukti lankantis Lietuvoje. Tai - valstybės šventės, žinomi politikai, valstiečių darbo vaizdai. Lig šiol brolių Matuzų dokumentiniai filmai - bene vieninteliai spalvoti to

meto Lietuvos gyvenimo dokumentai. Matuzų filmuose parodomas ir užsienyje apsigyvenusių lietuvių gyvenimas - jos kultūrininkai, jų pastangos padėti Tėvynę, išlaikyti lietuviybę.

K. Matuzo filmai jau yra pasiekę Lietuvą. Jie buvo rodomi per Lietuvos televiziją. Tačiau filmų originalai tebėra Niujorke. Buvo vedamos derybos su įvairiomis išėivijos organizacijomis, kad šie unikalus dokumentai būtų išsaugoti.

Šių metų sausio mėnesį ministras

pirmininkas A. Šleževičius laišku kreipėsi į K. Matuzą, siūlydamas perduoti filmus Lietuvai. Jis garantavo, kad bus įsteigtas atskiras brolių Matuzų fondas valstybiniame archyve. Laiškas pasiekė K. Matuzą jau ligoninėje. Kol kas kino archyvo likimas tebėra neaiškus.

K. Matuzas buvo žinomas išėivijoje ir kaip aistringas Lietuvos filatelijos populiariojas. Jis yra 1978 m. Niujorke išleisto didelės monografijos apie Lietuvos pašto ženklus anglų kalba autorius. Prieš kelerius metus papildytas jo knygos vertimas išleistas Lietuvoje, rašoma Eltos pranešime.

GUNNEL TRAVEL SERVICE LTD

Siūlo šias paslaugas:

parūpina bilietus kelionėms lėktuvais, laivais,
užsako viešbučius.

Organizuojami skrydžiai iš Londono į Vilnių ir atgal:

pirmadieniais trečiadieniais ir šeštadieniais.

Visi skrydžiai - iš Heathrow.

Bilieto kaina - £285.

Skandinavijos Avia Sistema (SAS)

kasdien (išskyrus sekmadienius) organizuoja skrydžius iš Mančesterio (per Kopenhagą) į Vilnių ir atgal.

Bilieto kaina - £320.

Dėl smulkesnės informacijos kreiptis:

Gunnel Travel Service LTD
Hayling Cottage Stratford St. Mary
Colchester Essex CO7 6JW
Tel (+44-206) 322033
Fax (+44-206) 322352

Užs. 784

Poetės Marijos Aukštaitės kūryba laukia tyrinėtojų

Poetės Marijos Aukštaitės Tyrimo Fundacija, veikianti Kanadoje, kreipiasi į pasaulio lietuvių spaudą paskelbti lietuviams apie naujai įsteigtą Toronto universitete programą, skatinančią mokslininkus tyrinėti rašytojos Marijos Aukštaitės (1896-1987) gyvenimą ir kūrybą.

Manau, būtų visų lietuvių naudai giliau pažinti šią savo poetę. Ji gimė Lietuvoje, nuo 1930-ųjų metų veikė bei rašė Kanadoje. Ji paaugojo visą gyvenimą kovodama už pasaulio taiką, Lietuvą ir žmogaus teises. Ji nesulaukė nepriklausomos Lietuvos, bet paliko jai meilę ir vilties dvasią savo kūryboje. Jos išleistos 24 knygos būtų padrasinimas ir inspiracija šiai ir ateinančioms kartoms.

Kaip tik dabar pasitaikė proga supažindinti Lietuvos ir Kanados poetę su pasauliu. Kaip motina, rašytoja ir patriotė - nuo caro laikų iki šiandien - ji patyrė visas Lietuvos kančias. Poetės Marijos Aukštaitės Tyrimo Fundacijos iniciatyva, tarpininkaujant dr. Horst Wittmann, Toronto universitetas 1994 metų liepos 6 dieną įkūrė *Marija Aukštaitė Bursary* ir priskyrė su "The School of Graduate Studies" prie "The Centre for Russian and East European Studies". To Centro direktorius yra profesorius Robert Johnson.

Ši *Marijos Aukštaitės Bursary* stipendija yra skiriama "Graduate" studentams ar kitiems tinkamiems tyrinėtojams, kurie gerai moka lietuvių kalbą. Tyrinėjimo darbas turi tęstis mažiausiai porą mėnesių. Baigtas akademinis raštas turi atitikti "Selection Panel" kriterijams ir būti tinkamas mokslinei spaudai.

Kam suteikti "Selection Panel" stipendiją, bus sprendžiama pagal kandidato įteikto tyrimo plano vertę: pradžioje, išsiaiškinus, kaip giliai tyrinėtojas supras poetės Marijos Aukštaitės kūrybą, kaip ją įvertins ir kokią paskirs vietą lietuvių literatūroje bei intelektualinėje istorijoje; gale projekto tyrinėtojas turės įteikti centrui savo užbaigtą darbą.

Universiteto vertinimo komisija bus sudaryta iš trijų asmenų: 2 literatūros istorikai (prof. Horst Wittmann - pirmininkas, dar vienas literatūrinis mokslininkas iš "The Centre for Russian and East European Studies") ir trečias nešališkas narys, mokantis lietuvių kalbą. Komisija peržiūrės kandidatų stipendijai gauti darbus iš viso pasaulio ir išrinktų tinkamiausią. Pradžioje jos vertė bus ne mažiau 2000 \$ kasmet pagal autorių kvalifikaciją ir tyrimo trukmę.

Tinkamiausias kandidatas, gyvenantis už Kanados ribų, galės konkuruoti gauti paramą iš "The Centre for Russian and East European Studies" kelionės išlaidoms. Kandidatas dirbs "Russian and East European Studies" centre, galės naudotis poetės Marijos Aukštaitės leidiniais, kurie yra Roberts knygyne, Toronto universitete. *Marija Aukštaitė Bursary* yra skelbiama Toronto Universiteto leidiniuose. Poetės Marijos Aukštaitės Tyrimo Fundacijos veiklos vienas iš tikslų yra rinkti aukas, kurių dividendai užtikrintų *Marijos Aukštaitės Bursary* kasmetines stipendijas.

Asmenys, norintys pasinaudoti metine "Bursary" stipendija, prašomi kreiptis raštu: Director of the Centre for Russian and East European Studies, Marija Aukštaitė Bursary, 315 Bloor St. W., Toronto, Ontario, Canada M5S 1A3.

Rėmėjai, galintys paremti *Marijos Aukštaitės Bursary*, prašom siųsti aukas ar testamentinius palikimus Toronto universitetui *Marija Aukštaitė Bursary* sąskaiton (expendable acct #: 9-401-019-5011; Appropriation #: 3-497-019-50) šiuo adresu: University of Toronto, *Marija Aukštaitė Bursary*, 315 Bloor St. W., Toronto, Ontario, Canada M5S 1A3.

J. A. Navikevičius

Kanada

Remkime katalikiškas mokyklas, patriotinius sąjūdžius

JE vysk. Paulius A. Baltakis kalbėdamas Lietuvių dienų atidarymo pamaldose Australijoje išsakė įdomių minčių apie nūdienos Lietuvą. (Pavadinimas - "EL").

Mes, išeivija, Lietuvai atgavus nepriklausomybę, tiesiog gyvenome Lietuva: patys lankėme kraštą ir kvietėmės gimines, meno ansamblius bei politinius vadovus; siuntėm talpintuvus knygu, vaistų, technikos... Buvome pasiruošę atiduoti viską, kad tik tauta galėtų kiek įmanoma greičiau įsisteinti nepriklausomų valstybių šeimoje ir atstatyti sugriautą krašto ūkį ir tautos moralę.

Deja, laimėjus kovą su išoriniu priešu, tautoje pradėjo ryškėti sovietinės sistemos ir ateistinio auklėjimo pasėkos: nepasitikėjimas vienas kitu, stoka iniciatyvos, egoizmas, moralinis nuosmukis, politinės ambicijos.

Didelė tautos dalis liko mums beveik neatpažįstama, o neapgalvoti, mus, išeiviją, žeminą įstatymai užpylė šalto vandens ant mūsų entuziazmo. Galop Seimo ir prezidento rinkimų rezultatai ne vieną išmušė iš pusiausvyros. Ypatingai skaudino pasaulinės spaudos pajuoka, "girdi, Lietuva vėl pirmoji: pirmoji nusikratė komunizmo, pirmoji susigrąžino komunistus į valdžią".

Tačiau nežiūrint Maskvos ekonominio ir politinio spaudimo bei dviejų generacijų, auklėtų sovietinėje sistemoje, lietuvių tauta nepalūžo, nepakeitė savo nusistatymo, išreikšto Vasario 16 ir Kovo 11 aktais.

Kelias, vedąs į pilną valstybės nepriklausomybės įtvirtinimą, ekonominį, socialinį bei moralinį-religinį atsinaujinimą, nėra atsidūręs akliatvėje. Jis bus tik trumpesnis ar ilgesnis. Tuo rimtai tiki visa tauta.

Buvęs Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis savo paskutinio oficialaus apsilankymo metu (1992 IX) New Yorke, neslėpdamas skaudaus išgyvenimo dėl Lietuvoje vykstančių negerovių, ypač dėl suluošinto žmogaus, sykiu išreiškė viltį, jog auga nauja generacija, užtikrinanti tautos šviesią ateitį.

Kiek gražaus, patriotiško, doro ir religingo jaunimo auga, ypač ateitininkų ir skautų gretose bei atsikūrusiose katalikų mokyklose, kiek dorų intelektualų, mokytojų ir katechetų formuojasi Vytauto Didžiojo Universitete, Vilniaus pedagoginiame institute, Kretingos ir Panevėžio katalikiškose kolegijose, vyskupijų katechetiniuose centruose; kiek jaunų vyrų ir moterų kunigų seminarijose ir atsikūrusiose vienuolijose ruošiasi tautos atsinaujinimo darbui.

Šią vasarą (1994 m. - *ELR*) Lietuvoje vykę bendri visos tautos kultūriniai ir visuomeniniai renginiai bei jų sužadinta nuotaika mums visiems, gyvenantiems tėvynėje ir išeivijoje, priminė ir įrodė, kad tas žmogus, kuris per 50 metų stebino ir žavėjo pasaulį, tebegyvena Lietuvoje, kad ta Vingio parko, Baltijos kelio, Kovo 11 bei Sausio 13 dvasia, nors šiek tiek priblūsusi, tebėra gyva mūsų tautoje, kad nežiūrint tų visų vidinių ginčų ir išorinių grąsinimų, vartojant atsikūrusios ateitininkijos VIII kongreso šūkį, mes "Ateitį Lietuvos matome laimingą".

Neturime pamiršti, kad žmogaus mąstysena, jo pasaulėžiūra, jo įsitikinimas, jo moralė staiga nepasikeičia. Tam reikia laiko, paskatinančio pavyzdžio ir aplinkos, o ypač yra reikalinga maldų, Dievo palaimos, nes kaip šv. Paulius apaštalas sako: "Vie-

Vysk. P. Baltakis pernai Vilniuje po apdovanojimo Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordinu. *Gedimino Svitojaus (ELTA) nuotr.*

ni sėjame, kiti laistome, o Dievas duoda augimą".

Kai prieš trejetą metų šventėme Amerikos tautinėje šventėje Vašingtone Šiluvos koplyčios 25 metų sukaktį, buvęs Sibiro kankinys vysk. Sigitas Tamkevičius dėkojo Dievui ir lietuviškai išeivijai už tris stebuklus: už per penkiasdešimt metų išsaugotą ištikimybę Dievui ir Tėvynei; už tautos prisikėlimą ir už atgautą valstybinę nepriklausomybę, bei kvietė mus visus pagelbėti išmelti iš Dievo pasiekti ketvirtą stebuklą - tautos prisikėlimą iš moralinės ir ekonominės bedugnės.

Aš noriu baigti ištrauka iš mūsų išeivijos iškilaus pedagogo ir visuomenės veikėjo Jono Kavaliūno laiško, rašyto iš Kauno. Jonas Kavaliūnas, gyvenęs Beverly Shores Indijoje, keletą metų vadovavęs Vasario

16 gimnazijai ir dabar metus dėstęs vokiečių kalbą Vytauto Didžiojo Universitete bei Kauno kunigų seminarijoje, rašo: "Pereinamasis metas. Daug ko trūksta. Moralė suvelta. Sunkus metas. Liūdna". "Bet yra ir daug gerų pasiaukojančių žmonių, gražaus jaunimo. Jie nenori nuleisti rankų. Reikia jiems padėti, remti jų pastangas." "Sunkus, liūdnas metas. Tačiau juo sunkesnė padėtis, juo labiau reikia padėti."

Padėkim. Remkime, ypač ideologines karitatyvines organizacijas, katalikiškas mokyklas, patriotiškus sąjūdžius. Jie auklėja naują žmogų. Jie darbuojasi dėl tautos dorinio, religinio atsinaujinimo, be kurio visos ekonominės, socialinės reformos yra tik utopinė kova su vėjo malūnais.

Iš savaitraščio "Mūsų pastogė"

Australijos lietuviai diskutavo apie Bendruomenės ateitį

Kaip jau rašėme "EL", praėjusių metų pabaigoje Adelaidėje įvyko Australijos lietuvių bendruomenės (ALB) krašto tarybos XXIV paprastosios sesijos narių suvažiavimas. Atsiliepdami į skaitytojų pageidavimus atspindėti didesnių užsienyje gyvenančių lietuvių telkinių gyvenimą ne vien Europoje, pasinaudodami "Mūsų pastogės" ataskaita, papasakosime apie minėtą ALB renginį.

Vykdomųjų organų pranešimai buvo pateikti sklandžiai. ALB krašto valdybos pirmininkas Viktoras Baltutis peržvelgė dvejų metų darbo rūpesčius ir pasiekimus. Iš pranešimo paaiškėjo, kad Krašto valdyba dirbo darniai, atliko jai patikėtas pa-

reigas ir uždavinius. Valdybos narys švietimo reikalams Vyt. Patupas savo kalboje ilgiau kalbėjo apie savaitgalio mokyklų ir apskritai apie lituanistinio švietimo reikalus. Esą šiais klausimais mes rūpinamės jau daug metų, tačiau padėtis negerėja. Kėlė klausimą ir apie naujų mokytojų kvietimą iš Lietuvos, kurie už sudarytas jiems sąlygas čia pasitobulinti anglų kalbą ir apskritai susipažinti su švietimo sistema dirbtų savaitgalio mokyklose, kadanti Australijoje jaučiama stoka atitinkamai paruoštų mokytojų. Dabar dirbantieji mūsų savaitgalio mokyklų mokytojai, nors ir pačių geriausių norų kupini, vieni šiuose darbuose susidariusių problemų išspręsti negali.

Suvažiavime išsamiai aptartas

visiems rūpimas Bendruomenės ateities klausimas. Diskusijas pradėjo Vytautas Juška, teigdamas, kad Bendruomenė mažėja, senieji iš jos veiklos traukiasi, o jaunųjų ateina mažai. Jei kitaip neišsina, reikia ieškoti radikalių išeikių, kad būtų išlaikyta Bendruomenė ir pritrauktas atgal jaunimas, kadangi dabar jaunimas labai sparčiai slysta iš mūsų rankų, o be jaunimo įsijungimo į bendruomeninį gyvenimą ir pačiai Bendruomenei jokių vilčių dėl ateities nėra. Šiuo klausimu pasisakė apie 20 kalbėjusių.

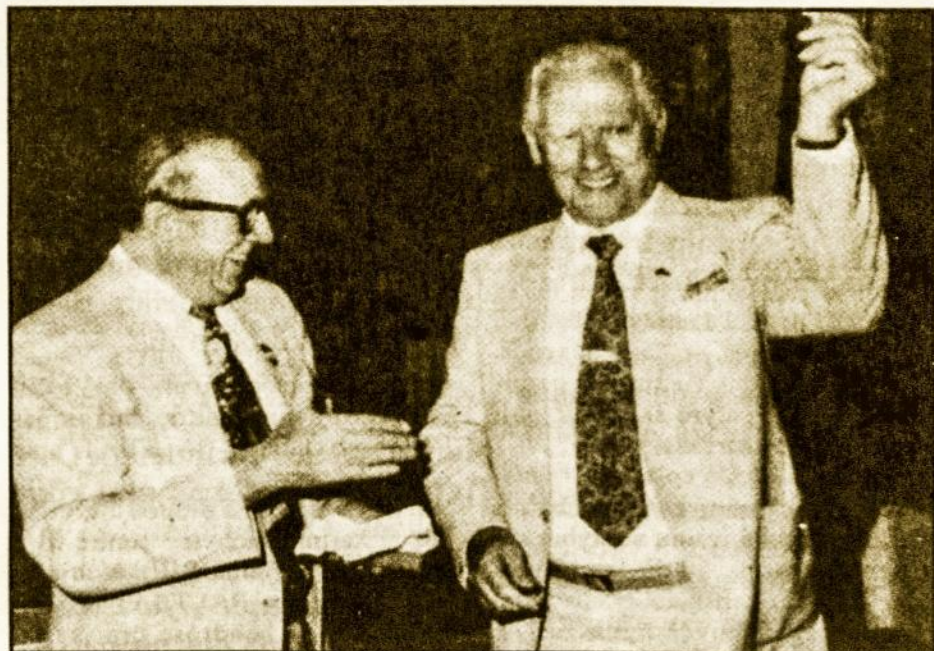
Išsakytą įvairių pasiūlymų, ieškota atsakymų į įvairius klausimus: ar įvesti anglų kalbą į Bendruomenės gyvenimą, korespondenciją ir ryšius, kaip ieškoti ar tiesiog išauginti naujų jaunų vadovų, sujungti abu savaitraščius ir t. t. Daug pareiškimų buvo apie tai, kad mums reikia to, šito, taip daryti ar taip nedaryti, tačiau nebuvo nei vieno tikrai konkretaus pasiūlymo, plano ar ateities vizijos. Kaip pareiškė kai kurie kalbėjusieji, jau daug metų mes svarstome Bendruomenės ateitį ir siūlome išeitis pradedant ALB Statuto išvertimu į anglų kalbą ir baigiant anglų kalbos įvedimu į mūsų savaitraščius. Tačiau niekaip nenorime matyti, kad šiandien mes turime vargo susikalbėti lietuviškai su savaitgalio mokyklos mokinuku, kad anglų kalba jau įsitvirtinusi mūsų jaunimo tarpusavio santykiuose, kad ir mes patys vartojame anglišką žodžius, dažnai juos blogai išardami. O drauge nematome, kad jau ar ne 47 metai, kaip laikomės, tegul ir ne masiškai, tačiau vis dėlto dar turime jaunimo mūsų lietuviškame gyvenime, mūsų bendruomenėje. Štai kad ir naujoji Australijos Lietuvių Bendruomenės krašto valdyba išrinkta iš

jaunų asmenų. Ar tai nerodo, kad gyvi esame ir ar neteikia tai vilties ateičiai? Todėl ar nėra tikslingiau, kad užuot suvažiavimuose didele forma ir vaizduojama išmintimi kėlę klausimus dėl Bendruomenės ateities ateitume konkrečiai į darbą, nebijodami iš senesniųjų pasimokyti ir gerai suprasti, kas ta Bendruomenė ir kodėl reikia mums jos prisilaikyti.

Kai kurių ALB Statuto pakeitimų svarstymas sukėlė nemažai ginčų ir užėmė daugiau laiko. Antai buvo pasiūlytas ALB Statuto 1 skyriaus 2 pastraipos papildymas priedu: 2b/x "ALB, savo struktūroje būdama nepolitiniu vienetu nesijungia į gyvenamo krašto ar Lietuvos politinių partijų veiklą". Bet po kiek užtrukusių diskusijų buvo nutarta šį poskyrį iš Statuto projekto išleisti ir jį nepriimti.

Diskusijos buvo gyvos ir ilgokai užtruko. Ju metu išaiškėjo problema, susidaranti Bendruomenės santykiuose su tos pačios Bendruomenės įsteigtomis ir Bendruomenės Statute įrašytomis organizacijomis, bet pagal Australijos įstatymus insikorporavusiomis. Steigėjų, t. y. Bendruomenės, tos organizacijos yra laikomos ALB padaliniais. Deja, praktiškai tos organizacijos, jei jos neturi geros Bendruomenės dvasios, gali visiškai nepaklusti Bendruomenei. Išsina, kad nesant geros valios, ar organizacijos vadovybėje atsiradus kitaip galvojantiems asmenims, savo pačios įsteigtų organizacijų atveju Bendruomenė lieka kaip ta višta, ančiukus išsipirėjusi - kvaksi ant kranto.

Kitos ALB krašto valdybos būstinė buvo nustatyta Melburne. Suvažiavime dalyviai pritarė pasiūlymui sušaukti kitą PL Seimą Vilniuje.

Australijos lietuvių bendruomenės (ALB) krašto tarybos XXIV suvažiavime: PLB valdybos pirmininkas Bronius Nainys ir ALB krašto valdybos 1993-1994 m. kadencijos pirmininkas Viktoras Baltutis.

Nuotrauka iš savaitraščio "Mūsų pastogė"

EUROPOS LIETUVIS

SKAITYTOJUI-RĖMĖJUI

Lietuvoje - 168 Lt.

Prenumeratoriai dalyvaus turtingoje
"Europos lietuvio" loterijoje.

"Europos lietuvio" administracijai,
A. Strazdelio 1, Vilnius 2600.

Prašau "EL" siuntinėti man paštu:

Vardas _____

Pavardė _____

Adresas _____

Pinigus įmokėjau į "EL" sąskaitą Nr. 9468879
"Vilniaus komerciniame banke", kodas 260101777.

Data _____

Parašas _____

Lietuvoje jau remontuojami ir keleiviniai vagonai

Vasario 7 d. valstybinės įmonės "Lietuvos geležinkeliai" Vilniaus vagonų depe pagal gamyklinio remonto reikalavimus suremontuotas pirmasis keleivinis miegamasis vagonas. Anksčiau toks mūsų vagonų remontas buvo atliekamas Lenkijoje ir Nepriklausomų valstybių sandraugos šalyse. Už tai reikėdavo mokėti 10-13 tūkstančių dolerių. Šio vagono remontas truko tris savaites. Jis kainavo apie 50 tūkstančių litų. Taigi, remonto kaina panaši, tačiau remontuojant Lietuvoje sutaupomos transportavimo išlaidos, žmonėms yra darbo.

Kaip papasakojo Vilniaus vagonų depo viršininkas Vitalijus Skatovas, pirmą kartą Vilniaus remonto depas paminėtas spaudoje dar 1900 metais. Tuomet čia buvo vagonų remonto dirbtuvės. Nepriklausomybės metais vagonų depas, kaip ir visas Vilniaus kraštas, priklausė Lenkijai, jame buvo remontuojami Lenkijos vagonai. Jo paslaugomis naudojosi ir hitlerinės Vokietijos geležinkelininkai. Po karo, jau 1945 metų sausyje, depas pradėjo remontuoti prekinis vagonus ne tik Lietuvai, bet ir visai SSRS. Paskelbus Lietuvos Nepriklausomybę ir Lietuvos geležinkeliams tapus savarankiškais, iškilo keleivinių vagonų remonto būtinybė. Nutarta jų remontą patikėti Vilniaus vagonų depui. 1992 liepos 1 dieną atriedėjo pirmasis keleivinis vagonas, atliktas jo einamasis remontas. Taip jau atnaujinta per 500 keleivinių vagonų. Pagaliau nutarta depo įgėjomis pabandyti atlikti keleivinio miegamojo vagono kapitalinį remontą.

- Toks keleivinių vagonų remontas atliekamas kartą per penkerius metus, - pasakojo p. V. Skatovas. - Mes ne tik nudažėme vagoną Lietuvos geležinkelio spalvomis, bet ir remontavome vežimėlius, pakeitėme aširačius, atnaujinome interjerą, sutvarkėme duris, iš naujo aptraukėme kupe sėdynes, atlikome kitus darbus. Norėčiau kreiptis į būsimus šio va-

gono keleivius, kad šie nebūtų piktaivaliai ir nepjaustyti sėdynių, nelaužytų durų, nenusukintų čiaupų ir durų rankenų. Vagono išvaizda ir keleivių aptarnavimo kultūra priklauso ne tik nuo mūsų pastangų, bet ir nuo keleivių geranoriškumo.

Pirmojo kapitaliai suremontuoto keleivinio vagono apžiūroje dalyvavo susisiekimo ministras p. J. Biržiškis, geležinkelio departamento direktorius p. A. Zubkevičius, valstybinės įmonės "Lietuvos geležinkeliai" generalinis direktorius p. S. Labutis, kiti įmonės darbuotojai. Visi buvo vieningos nuomonės - pirmasis bandymas pavyko, todėl nuo šiol keleiviniai vagonai jau nebus gabenami remontuoti į kitas šalis. Numatoma kasmet kapitališkai suremontuoti po dvidešimt vagonų.

Kaip pasakė valstybinės įmonės "Lietuvos geležinkeliai" generalinis direktorius p. S. Labutis, geležinkelininkai nuolat rūpinasi keleivių patogumais. 1994 metais įsigyti 24 nauji keleiviniai vagonai Vokietijoje ir Rusijos Tverės vagonų gamykloje, dar 36 rekonstruoti Lenkijos Bydgošės vagonų gamykloje. Daugelis jų krusuoja vidaus linijose. Vilniaus vagonų depui reikalinga moderni vagonų dažykla, tuomet čia bus galima ne tik kapitaliai remontuoti, bet ir restauruoti vagonus.

Pasak eksploatacijos direktoriaus p. S. Razgaus, keleivinio vagono eksploatavimo trukmė 15-17 metų, tačiau iš SSRS gauti kai kurie keleiviniai vagonai jau eksploatuojami po 20 ir daugiau metų, tad belieka tokius vagonus tik restauruoti.

Beje, Vilniaus vagonų depas ne tik suremontavo kapitaliai keleivinį vagoną, bet ir atliko Mažeikių įmonei "Nafta" priklausančios dujų cisternos kapitalinį remontą. Nors cisternai jau 20 metų, tačiau po atlikto remonto blizga kaip nauja. Toks remontas tai pat pirmasis.

Aleksandras Januškis

Nigel Lang - naujasis Didžiosios Britanijos karo atašė

Vasario 10 dieną Lietuvos krašto apsaugos ministerijoje kredencinius raštus įteikė Didžiosios Britanijos naujasis karo atašė Nigel Lang. Šis Britanijos kariuomenės pulkininkas leitenantas paskirtas karo atašė iškart į tris Baltijos valstybes. Jis iškurs Rygoje, o Lietuvoje lankysis kartą per mėnesį.

Nigel Lang pakeitė iki šiol Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje dirbusį pirmąjį Didžiosios Britanijos karo atašė - latvių kilmės pulkininką leitenantą Janį Kazocins, kuris nuo 1994 metų gruodžio 1 dienos paskirtas vadovauti Latvijos kariuomenės generaliniam štabui.

Naujam Britanijos kariuomenės atstovui N. Lang - 50 metų; iki šiol jis vadovavo Didžiosios Britanijos gynybos ministerijos skyriui, kuris rūpinosi ginkluotųjų pajėgų personalu Rytų Anglijai. Pulkininkas leitenantas yra dirbęs Egipte ir Izraelyje.

Krašto apsaugos ministerijoje susirinkusius Lietuvos kariuomenės pareigūnus Britanijos pulkininkas leitenantas patikino, kad jo darbas Lietuvoje bus ne tik oficialūs susitikimai.

mai. Karo atašė pažadėjo teikti konkrečią pagalbą kuriamai lietuviškai kariuomenei.

Ona Mickevičiūtė

Gedimino Svitojauskas (ELTA) nuotr.

JAV karo atašė Lietuvoje suteiktas brigados generolės laipsnis

Kaip "EL" pranešė Lietuvos krašto apsaugos ministerija, Jungtinių Amerikos Valstijų gynybos ministe-

rijos ir Karinių oro pajėgų karo atašė Tiiu Kera, akredituotai Lietuvoje 1993 metų liepos mėnesį, suteiktas JAV karinių pajėgų brigados generolo laipsnis.

Ši kariškė moteris gimė 1945 metais Vokietijoje, 1975 metais baigė JAV jaunesniųjų karininkų mokyklą, vėliau - JAV karo aviacijos koledžą ir Nacionalinį karybos koledžą. T. Kera tarnavo Bolingo karinių oro pajėgų bazėje Vašingtone, JAV karo aviacijos vyriausiojoje vadovietėje Lenglio bazėje, Virdžinijos valstijoje 1987-1988 dirbo JAV ginkluotųjų pajėgų generalinio štabo strateginio planavimo vyriausiojoje valdyboje, teikė nacionalinės strategijos siūlymus JAV prezidentui, gynybos ministrai ir įvairiems aukštiems kariuomenės pareigūnams. Visą tarnybą laiką p. T. Kera rūpinosi savo šalie ir Rytų Europos valstybių tarpusavio santykiais bei kariškių bendradarbiavimu.

Brigados generolė T. Kera mokė anglų, vokiečių, estų, rusų kalbas. Nuo 1993 metų, tik atvykusi į Lietuvą, JAV karo atašė p. T. Kera pasiryžo išmokti ir lietuviškai. Šiuo metu ji kalba lietuviškai tikrai neblogai.

Ona Marija Miškinytė

Užsieniečiai padeda kurti mūsų kariuomenę

Savą kariuomenę Lietuvoje pradėta atkurti 1990 metais. Nuo to laiko pasikeitė netgi krašto apsaugos ministras - dabar juo dirba jaunas politikas, LDDP atstovas Linas Linkevičius. Buvęs ministras ir pirmasis naujoviškos kariuomenės pradmenų kūrėjas Audrius Butkevičius beveik pasitraukė iš politikos. Jau ketvirtį metų kuriasi įvairūs kariuomenės padaliniai, naujos Krašto apsaugos ministerijos struktūros, tačiau iki šiol nėra Nacionalinio saugumo koncepcijos ir Nacionalinės gynybos doktrinos. Nėra pirmiausia dėl to, kad Seimo Nacionalinio saugumo komiteto atstovai ir Krašto apsaugos ministerijos pareigūnai būsimašias Lietuvos nacionalinio saugumo nuostatas išvaizduoja per daug skirtingai. Krašto apsaugos ministras L. Linkevičius tikisi, kad šiais metais Seimas patvirtins ministerijos sudarytos darbo grupės parengtas koncepcijas. Ministerijos pareigūnai nuolat tobulina įvairius įstatymus, kuriais vadovaujantis toliau kuriamą Lietuvos kariuomenę, šaukiami į privalomąją karo tarnybą aštuoniolikmečiai. Antai vasario 2 d. Krašto apsaugos ministerijos kolegijos posėdyje aptartas projektas Lietuvos Respublikos krašto apsaugos prievolės įstatymo, pagal kurį, priėmus jį Seime, vėliau bus šaukiami į privalomąją karinę tarnybą Lietuvos jaunuoliai. Apsvarstytas ir ginkluotųjų pajėgų Karinės drausmės kodekso projektas, aptarti kariuomenės Generalinės inspekcijos nuostatai, kalbėta apie Vilniaus ir Kauno karininkų ramovių veiklą.

Vasario 2 d. Krašto apsaugos ministerijos kolegijos posėdyje kariuomenės ir ministerijos pareigūnams pristatytas naujas Lietuvos Seimo kontrolinės įstaigos kontrolierius J. Jasaitis, kuris nuo kovo 1 dienos paskirtas rinkti žinias apie ginkluotųjų struktūrų kareivių, karininkų, šauktinių teisių pažeidimus, ginti jų teises ir laisves. Iki šiol Lietuvoje nėra nei karo prokuratūros, nei karo policijos, todėl J. Jasaitis - vienintelis pareigūnas, į kurį, patyrę skriaudų, gali kreiptis įvairūs kariškiai.

Lietuvos krašto apsaugos ministerija ir Ginkluotųjų pajėgų štabas stengiasi perimti įvairių valstybių kariuomenių patirtį. Su didžiųjų Europos valstybių kariškiais ryšius buvo užmezgęs dar buvęs ministras A. Butkevičius, su jais toliau sėkmingai bendradarbiauja ir L. Linkevičius. Jo pastangų dėka 1994 metų pabaigoje pasirašytas ir Lietuvos bei Jungtinių Amerikos Valstijų ginkluotųjų pajėgų

bendradarbiavimo memorandumas.

Laikantis bendradarbiavimo susitarimų, Lietuvos kariuomenė nuolat susilaukia pagalbininkų iš užsienio. Antai vasario 6 d. Vilniuje lankėsi Prancūzijos gynybos ministerijos strateginių reikalų direktijos delegacija, vadovaujama generolo A. Faupin - minėtose direktijos direktoriaus pavaduotojo. Prancūzijos gynybos ministerijos pareigūnai kartu su tos šalies ambasadoriumi Lietuvoje P. de Suremaine ir karo atašė, akredituotu Lietuvoje, fregatos kapitonu K. Deregeli bei Lietuvos krašto apsaugos ministerija Seimo konferencijų salėje surengė pasitarimą. Abiejų valstybių atstovai kalbėjosi apie Lietuvos nacionalinio saugumo koncepciją ir trijų Baltijos šalių karinį bendradarbiavimą. Po Seimo Nacionalinio saugumo komiteto pirmininko pavaduotojo, Lietuvos demokratų partijos atstovo S. Pečiulio pranešimo apie tai, kaip šis Seimo komitetas kartu su Krašto apsaugos ministerija kuria Lietuvos nacionalinio saugumo nuostatas, Prancūzijos ginkluotųjų pajėgų generolas paaiškino, kad net ir jo šalyje veikiančios politinės jėgos dėl gynybos klausimų galutinai sutarė tik prieš 30 metų. Pastaruosius tris dešimtmečius kariškiai ir politikai nuolat ginčijasi tik dėl lėšų, kurias tenka kasmet skirti gynybai. Tos lėšos, pridūrė prancūzų generolas, kiekvienais metais mažinamos. Prancūzijos kariuomenėje daugumą sudaro šauktiniai, yra tik keli profesionalių kariškių daliniai. Lietuvos generalinio štabo viršininkas pulkininkas V. Tutkus sveikins paaiškino, kad ir Lietuvoje dabartinė kariuomenės sudėtis neatitinka valstybės galimybių, todėl struktūra dar gali būti pakeista.

Vėliau su svečiais aptarti Lietuvos siekiai įstoti į Europos Sąjungą ir į NATO, Europos saugumo pakto reikšmė Baltijos valstybėms. Pulkininkas J. Gečas papasakojo apie trijų Baltijos valstybių galimybes bendradarbiauti gynybos srityje. Vienas iš tokio bendradarbiavimo pavyzdžių - Baltijos šalių bendras taikos palaikymo batalionas BALTBAT, apie kurį "EL" jau rašė.

Nuo sausio 22 dienos Latvijos Adaži karinio mokymo centre trijų mūsų šalių karininkai ir puskarininkai iš būsimojo BALTBAT bataliono dalyvauja bendrose pratybose. Vasario 8 dieną buvo surengtas oficialus šio didžiausio Latvijos karinio mokymo centro, pavadinto Baltijos valstybių taikos palaikymo misijos mokymo centru, atidarymas. Iškil-

mėms vadovavo Lietuvos, Latvijos ir Estijos prezidentai: A. Brazauskas, G. Ulmanis ir L. Meris. Valstybių vadovai patvirtino BALTBAT vėliavą: vienoje pusėje - mėlyna, geltona, raudona juostos, kitoje pusėje, žydrame fone, - JTO herbas bei raidės BALTBAT. Prezidento A. Brazauskos žodžiais, pasakytais per iškilmes Adaži, centras yra pirmasis Baltijos valstybių žingsnis tvirtinant Jungtinių Tautų pajėgas. Jame visi kariai mokysis tvirtinti taiką Europoje ir namuose. Po šventės trys prezidentai, Lietuvos krašto apsaugos, Latvijos ir Estijos gynybos ministrai valgė karavišką košę kartu su savo šalių karais Adaži mokymo centro milžiniškoje valgykloje, kurią kariniame miestelyje buvo pastatę Sovietų Sąjungos kariškiai, dar prieš trejus metus valdę šią didžiausią karinę bazę Baltijos regione.

Lietuvos kariuomenės vadai pripažįsta, kad mūsų šalies kariams reikalinga visokeriopa pagalba. Daug kur, nenorint naudotis sena sovietiška technika, reikia pradėti darbą tuščioje vietoje. Lietuvos kariuomenei vis dar trūksta gerų ryšio priemonių. Ir kai vasario 7-9 dienomis Lietuvoje lankėsi du karo ekspertai iš Jungtinių Amerikos Valstijų, bandyta tą spragą užpildyti. JAV ryšininkai dirbo pagal programą "Mil-to-Mil" ("Kariškiai kariškiams"), mokė reguliariosios Lietuvos kariuomenės ryšių skyrius kuo geriau naudotis turima ryšio technika. Pulkininkas leitenantas R. J. Ridilla ir seržantas majoras T. C. Muellerr skaitė paskaitas motorizuotos pėstininkų brigados "Geležinis vilkas", Savanoriškosios krašto apsaugos "Mil-to-Mil", Karinių oro pajėgų, Karinių jūrų pajėgų flotilės ryšių tarnyboms. Pagal JAV programą šios šalies kariškiai bendradarbiauja su lietuvių kariais jau trečius metus.

Be Vidurio Europos, Skandinavijos šalių ir JAV kariškių teorinės pagalbos ir netgi labdaros (karo technikos, ryšio priemonių ir pan.) Lietuvos kariuomenė būtų kuriama dar lėčiau. Pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis su penkių NATO valstybių (Danijos, Didžiosios Britanijos, JAV, Prancūzijos ir Vokietijos) gynybos ministerijomis, Lietuvos krašto apsaugos ministerija nuolat sulaukia ir sulauks paramos. Štai ir šią savaitę Lietuvoje dvi dienas lankėsi aukštųjų Danijos karininkų delegacija, vadovaujama ginkluotųjų pajėgų vado generolo J. Lyngo.

Ona Mickevičiūtė

Visi buriuotojai grįžta į Vilnių, išskyrus Joną Limantą. Jis skris į Bostoną, kur jo laukia sužadėtinė, Amerikos lietuvaitė Rėda Veitaitė.

EUROPOS LIETUVIS

EUROPE'S LITHUANIAN – Lithuanian weekly

REGISTERED AS A NEWSPAPER AT THE POST OFFICE

Printed and published by Lithuanian Association in Gt. Britain and
Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT, England
Tel.: 071-727 2470 Fax: 071-792 8456 ISBN 0901941 45X
Prenumeratos kaina metams: Didžiojoje Britanijoje - 40 svarų;
Vokietijoje - 100 DM.

Lietuvoje "EL" rėmėjams - 168 Lt. Visur kitur - 40 sv.

Vienoje skiltyje įdėto skelbimo kaina 10 sv. (minimumas). Didėsnį skelbimą atitinkamai brangiau. Už laikraštį kieno nors spausdinamų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Redaguoja redakcinis kolektyvas. Vyr. redaktorius Vladas Dargis

Redakcija rankraščius taisyti ir trumpina savo nuožiūra. Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne redakcijos ir leidėjo nuomonę.

Redaktorius Mindaugas Milieška

Lietuvių Kronika

Sįsądami "EL" prenumeratą pažymėkite:

"Europos lietuvio" administracijai, 2 Ladbroke Gardens,
London, W11 2PT.

Tel.: 071-727 2470 Faksas: 071-792 8456

"EUROPOS LIETUVIS" SPAUSDINAMAS VILNIUJE

Šis "EL" Nr. 7 išsiųstas iš Vilniaus vasario 20 d.

"EL" redakcijos adresas Vilniuje: A. Strazdelio 1, Vilnius 2600, Lietuva.
Tel.: 622 466 Faksas: 614 984. SL 1436. Tiražas 2000 egz.

Spausdina: Poligrafinių paslaugų įmonė, A. Strazdelio 1, Vilnius.

AUKOS SPAUDAI

S. Makoveckienė - 5 sv.

Irena Kaesti - 10 sv.

VI. Puritis - 10 sv.

M. Stankevičius - 20 DM.

VI. Klevecka - 10 DM.

H. ir S. Pachanavičiai - 20 Lt.

Už aukas nuoširdžiai dėkojame.

LONDONE

DBLS CENTRINIO SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

Kovo 5 d., sekmadienį, 14.00 val. Lietuvių namuose, 2 Ladbroke Gardens Londone kviečiamas metinis Didžiosios Britanijos lietuvių sąjungos centrinio skyriaus susirinkimas. Nesusirinkus kvorumui po dvidešimties minučių laukimo susirinkimas bus pradėtas ir laikomas teisėtu.

Susirinkime bus aptarta DBLS centrinio skyriaus organizacinė veik-

la, Lietuvių Namų Bendrovės ekonominė padėtis, Lietuvių namų Londone remonto reikalai. Taip pat bus išrinkti atstovai į DBLS metinį suvažiavimą Londone.

Skyriaus narius prašome (kas gali) būtinai susirinkime dalyvauti.

DBLS centrinio skyriaus valdyba

DBLS LONDONO I SKYRIAUS METINIS SUSIRINKIMAS

Didžiosios Britanijos lietuvių sąjungos Londono I skyriaus narių metinis visuotinis susirinkimas įvyks kovo 19 dieną. Jis prasidės 14 valandą, Londono lietuvių parapijos menėje 21 the Oval, London E2. Susirinkimo programoje - valdybos pranešimai, naujos valdybos rinkimai, atstovų rinkimai į DBL S-gos metinį suvažiavimą, įvyksiantį balandžio 22-23 d. d. Lietuvių namuose, Londone.

Kad išrinktieji atstovai galėtų geriau atstovauti skyriaus nariams suvažiavime ir išreikšti jų nuomonę, vyks diskusijos, kas darytina su Lietuvių namais Londone ir kuria kryptimi lietuviška veikla turėtų būti plėtojama. Kviečiame dalyvauti!

ŠVENTO KAZIMIERO PARAPIJOS ŠVENTĖ

Lietuviškoji Švento Kazimiero šventovė ir parapija kovo 5 dieną, sekmadienį, švęs savo patrono šventę. Ta proga įvyks iškilmingos pamaldos, kurios prasidės 11 valandą Švento Kazimiero šventovėje, 21 The Oval, London E2.

Lietuviškosios parapijos nariai

**Liūdesio valandą dėl mylimo vyro
VACIO PIŠČIKO mirties
nuoširdžiai užjaučiame jo žmoną Hildą ir artimuosius.
Solominų šeima iš Vilniaus**

DBLS METINIS SUVAŽIAVIMAS

1995 m. DBLS ir Lietuvių Namų Bendrovės suvažiavimas įvyks balandžio 22-23 dienomis Londone.

Suvažiavimo dienotvarkė bus pranešta vėliau.

ELI

Vykstantiems į užsienį "EL" pataria gerai apsitrausti, tai padės išvengti ligos ar kitos nelaimės atveju susidariusių išlaidų, ir linki geros bei atmintinos kelionės!

kviečiami gausiai dalyvauti šventovėje, minėsiąčioje 83-ąsias metines.

UŽGAVENIŲ VAKARAS

Šiais metais tradicinis sporto ir socialinio klubo užgavėnių blynų vakaras įvyks vasario 25 dieną, šeštadienį, 20 valandą, klubo patalpose (345A, Victoria Park Road, London E9).

NOTTINGHAME

VASARIO 16-OSIOS MINĖJIMAS

Š. m. vasario 25 d. DBLS Nottinghamo skyriaus valdyba rengia Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 77 metų paminėjimo suaktį.

Minėjimas įvyks Latvių klubo patalpose: 1A Standhill Road, Nottingham (kampe Carlton Road ir Standhill Road). Pradžią 6.30 val. (18 val.). Paskaitą skaitys visuomenininkas Juozas Maslauskas.

Meninėje dalyje pasirodys pagarsėjęs, jau seniai Nottinghamą visur reprezentuojantis "Gintaro" choras.

Pasivaikšinsime Moterų draugijos paruoštais užkandžiais ir kavute. Veiks turtinga loterija.

Įėjimas - aukos pagal išgales.

Valdyba mielai kviečia visus apsilankyti, susitikti draugus, pasilinksinti, padainuoti ir lietuviškai praleisti mums taip brangų vakarą.

Kitą dieną 11.15 val. ryto visi kviečiami dalyvauti Sielovados Židinyje DBLS vietos skyriaus aukojamose mišiose už Lietuvą.

DBLS Nottinghamo skyriaus valdyba

DERBY

NEPRIKLIAUSOMYBĖS MINĖJIMAS

Š. m. vasario 26 d., sekmadienį, DBLS Derby skyrius rengia Lietuvos Nepriklausomybės minėjimą. Jis įvyks ukrainiečių klubo patalpose: 27 Charnwood Str. Derby, 2 val. p. p. Programoje oficialioji dalis su DBLS Centro valdybos pirmininko J. Alkio paskaita.

Vėliau bus meninė dalis. Joje pasirodys meninės pajėgos iš Nottinghamo. Po minėjimo susirinkusieji bus pavaikinti kavute bei sausainiais. Veiks įvairi ir turtinga loterija.

DBLS Derby skyrius

MANČESTERYJE

ŠV. KAZIMIERO MINĖJIMAS

Kovo 4 d., šeštadienį, 6 val. vakaro MLK Bendrija rengia Šv. Kazimiero minėjimą ML Soc. klube, 121 Middleton Road, Crumpsall, Mančester.

Paskaitą skaitys A. Podvoiskis. Bus ir meninė dalis.

Rengėjai

DU GIMTADIENIAI

Vasario 6 d. Henrikas Vaineikis, sulaukęs 70 metų, ir Albinas Rimeis-

kis, peržengęs 69 metų slenkstį, Mančesterio lietuvių klube surengė šaunų gimtadienių pobūvį. Jame dalyvavo jų šeimos nariai, kan. V. Kamaitis, draugai bei pažįstami. Maistą paruošė B. Kupstienė su pagalbininkais. Buvo ir lietuviškų gėrimų.

H. Vaineikis nuolat plačiai reiškiasi lietuvių visuomeninėje, organizacinėje ir kultūrinėje veikloje, jau daug metų eina įvairias pareigas. (Praėjusiais metais per neapsižiūrėjimą buvo paskelbta, kad H. Vaineikis sulaukė 70 metų, turėjo būti 69 m.). A. Rimeikis 20 metų išbuvo klubo baro vedėju, aktyviai dalyvauja organizacinėje veikloje.

Juos gimtadienio proga pasveikino klubo pirmininkas A. Podvoiskis. Jis įteikė visų pasirašytas sveikinimo korteles. Visi garbiems suakutvininkams sugiedojo "Ilgiausių metų" ir paskelbus tostus už jų sveikatą pakėlė taures. Juos dar sveikino ir laimingos kloties gyvenime palinkėjo kan. V. Kamaitis, romovėnų pirmininkas V. Bernatavičius.

Į kalbas atsakė H. Vaineikis. Jis padėkojo paruošusiems puikų pobūvio maistą, apsilankiusiems - už sveikinimus bei linkėjimus. Visi padainavo ir pasilinksmino.

Visi sveikiname H. Vaineikį ir A. Rimeikį ir linkime sėkmės bei jaunatviškų jėgų gyvenime ir veikloje.

A. P-kis

WOLVERHAMPTONE

SUSIRINKIMAS

Šių metų kovo 18 d. 13 valandą Lenkų klube, Stafford Rd. Wolverhampton, DBLS Wolverhamptono skyrius šaukia metinį - visuotinį susirinkimą.

Bus renkama skyriaus valdyba, revizijos komisija ir atstovas į DBLS atstovų suvažiavimą Londone.

Visus skyriaus narius ir prijaunčius prašome dalyvauti.

DBLS Wolverhamptono skyriaus valdyba

PAIEŠKA

Ieškomas Abo Isakovich-Shirvit (galbūt Isakovičius Širvitas). Jis gimė Baltarusijoje 1908 ar 1913 m. Į Angliją atvyko 1945 ar 1946 m. Žinančius apie šį asmenį prašome pranešti British Red Cross Soc. 9 Grosvenor Cr. London SW1X 7EJ. (Ref. 13572/Ph.)

Nijolė Jakštytė-Geštautienė (gyv. Partizanų 56-94, Kaunas) ieško Jono Jakščio, s. Jono (motinos merg. pavardė Antanina Šeskevičiūtė-Jakštienė). Jis gimęs 1912 12 25 Kvetkampio kaime, Lekėčių valsčiuje, Šakių rajone. Paskutinis žinomas adresas: 7 Alexandra Rd., Redford MK40. Paskutinis laiškas gautas 1985 m. Žinančius apie šį asmenį ar jo likimą prašome pranešti Lietuvos Raudonajam Kryžiui (Gedimino pr. 3a, Vilnius) arba British Red Cross Soc. Ref. 53244/Ph.

Taip pat ieškomas Aleksandras (Aleksas) Malinauskas, gimęs 1906 m. gruodžio 26 d. Petrograde. Paskutinis 1960 metais žinotas adresas: 19 Elizabeth Street, Cheetham Manchester 8, England. Jo ieško sūnus Vytautas Malinauskas, gyvenantis Ukmergėje.

Apie jį ką nors žinančius asmenis prašome parašyti Lietuvos Raudonajam Kryžiui.

Apie visus ieškomus asmenis galima pranešti ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus atstovui Britanijoje B. Butrimui (Lietuvių namai, Londonas).

ELI

PASAULYJE

Popiežius kreipėsi į kino žmones

Vatikane paskelbtas popiežiaus Jono Pauliaus II kreipimasis, skirtas šių metų Pasaulinei socialinės komunikacijos dienai, kuri bus minima gegužės 28-ąją. Šiemet sukanka 100 metų nuo kino išradimo, dėl to ir šv. Tėvo kreipimėsi kalbama apie kiną. Kreipdamasis į kino meno ir kino industrijos pasaulio žmones, Popiežius juos karštai ragina visoje veikloje nuolat prisiminti kino kultūrinę paskirtį. Jei vadovaujamas tik pelno kriterijais, kinas jokiu būdu negali atlikti savo kultūrinio pašaukimo, bet priešingai - žaloja žmonių ir visuomenės moralumą.

Katalikų dienraštis - kinų kalba

Kinijos pietrytinėje dalyje esančioje Portugalijos kolonijoje Macao pradėjo eiti pirmasis katalikų dienraštis kinų kalba, pavadintas "Macao apžvalgininkas". Jame spausdinami pranešimai apie vietinius ir tarptautinius dienos įvykius, pateikiama Bažnyčios gyvenimo, socialinio, politinio ir kultūrinio gyvenimo komentarai.

Katalikų dienraščio pasirodyme Macao galima įžvelgti ir svarbų žingsnį, projektuotą į netolimą ateitį. Macao 1999 metais atiteks Kinijai. Turint galvoje šiuo metu komunistinėje Kinijoje prasidėjusias šio kias demokratines permainas, atsargiai tikimasi, kad po portugalų valdos prijungimo prie Kinijos naujasis dienraštis galės pasiekti kur kas didesnę skaitytojų ratą ir operatyviai informuoti bei formuoti visos Kinijos katalikus.

Turistai turės mokėti už bažnyčių lankymą

Italijos bažnyčiose yra sukaupta daugybė dailės vertybių, o ir pačios bažnyčios, pastatytos prieš šimtus, o kartais ir daugiau negu prieš tūkstantį metų, yra meno paminklai. Viso šio didžiulio palikimo apsauga ir išlaikymas reikalauja nemažų lėšų. Itin daug problemų kelia vagystės iš bažnyčių, kurių kasmet vis daugėja. Prieš kelerius metus dailės paminklais turtingas Ravenos miestas nusprendė įvesti mokestį už įėjimą į penkias seniausias miesto bažnyčias, kurių mozaikos kasmet pritraukia šimtus tūkstančių turistų. Šiemet Ravenos pavyzdžiu rengiasi pasekti Verona ir apmokestinti trijų seniausių miesto bažnyčių lankymą. Žinoma, įėjimas prieš pamaldas bus nemokamas, o miesto gyventojai, parodę asmens pažymėjimą, galės nemokamai įeiti į bažnyčią ir bet kuriuo kitu metu. O turistams, kurie norės apžiūrėti bažnyčias, teks sumokėti nedidelį mokestį, kuris, pagal paskaičiavimus, leis nusamdyti nuolatinius bažnyčių sargus ir laikyti paminklines Bažnyčias bus atdaros daug ilgiau negu dabar.

Irako gydytojai nepaklūsta valdžiai

Žmogaus teises ginanti tarptautinė organizacija "Amnesty International" pranešė, jog praėjusių metų pabaigoje Irake buvo suimti ir įkalinti 9 gydytojai, atsisakę vykdyti teismo paskirtas bausmes nusikaltėliams - amputuoti rankas, kojas, ausis, išdegti žymes kaktoje ir pan. Šias bausmes pagal islamo įstatymus neseniai įteisino Bagdado režimas, jos taikomos už įvairius nusikaltimus - pradedant vagystėmis ir baigiant dezertavimu iš kariuomenės. Nuteistieji, be to, jei nori nuskusminančių vaistų, turi už juos užsimokėti patys. "Amnesty International" duomenimis, šimtai Irako medikų nepritaria tokioms bausmėms ir stengiasi pasipriešinti žmonių žalojimui ligoninėse.

Vatikano radijo lietuviškų laidų redakcijos žinios